

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PREDMET KAMASINSKI*

* Napomena sekretara: Ovaj predmet je zaveden pod brojem 9/1988/153/207. Prvi broj označava poziciju predmeta na spisku slučajeva koji se nalaze pred Sudom u datoj godini (druga brojka). Poslednja dva broja označavaju poziciju predmeta na spisku predmeta koje je Sud uzeo u postupanje otkako je osnovan i na spisku odgovarajućih predstavljeni upućenih Komisiji.

Evropski sud za ljudska prava, zasedajući, u skladu sa članom 43. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu Konvencija) i sa odgovarajućim odredbama Poslovnika Suda, u Veću sastavljenom od sledećih sudija:

G. R. Risdal, Predsednik

G. F. Mečer,

G. Ž. Pinjeiro Farina,

Ser Vinsent Evans,

G. R. Makdonald,

G. J. De Mejer,

G. H. A. Kariljo Salsedo,

kao i G. M.-A. Ajsena, u svojstvu sekretara i g. H. Petcolda, zamenika sekretara,

Pošto je razmotrio predmet na privatnim ročištima 23. juna i 23. novembra 1989. godine,

Izriče sledeću presudu, usvojenu na poslednji pomenuti dan:

POSTUPAK

1. Slučaj je Sudu uputila Evropska komisija za ljudska prava (u daljem tekstu Komisija) 18. jula 1988. godine, u okviru tromesečnog roka utvrđenog članom 32. § 1. i članom 47. Konvencije. Polazište predmeta čini predstavljeni (broj 9783/82) koju je protiv Republike Austrije Komisiji na osnovu člana 25. 6. novembra 1981. godine uputio g. Tiodor Kamasinski, državljanin Sjedinjenih Američkih Država.

Zahtev Komisije odnosio se na članove 44. i 48. i na izjavu (deklaraciju) kojom je Austrija priznala obaveznu nadležnost Suda (član 64). Cilj tog zahteva bio je da Sud

izrekne svoj zaključak o tome da li okolnosti slučaja ukazuju na to da je država-ugovornica prekršila obaveze koje ima na osnovu članova 6, 13. i 14. Konvencije.

2. Odgovarajući na zahtev sačinjen u skladu sa pravilom 33. § 3 (d) Poslovnika o radu Suda, podnosilac predstavke je izjavio da želi sam da zastupa svoj predmet, uz moguću pomoć imenovanog advokata iz Sjedinjenih Američkih Država. Predsednik Suda mu je to dopustio 1. septembra 1989. godine, u pismenom postupku (pravilo 30. § 1).

3. Veću čije je konstituisanje bilo predviđeno nalazili su se kao *ex officio* članovi, g. F. Mačer, izabrani sudija sa liste Austrije (član 43. Konvencije) i g. R. Rizdal, Predsednik Suda (pravilo 21. § 3 (b)). Dana 29. septembra 1988. godine Predsednik Suda je žrebom, u prisustvu Sekretara, izvukao imena preostalih pet sudija, g. Ž. Pinjeira Farine, ser Vinsenta Evansa, g. R. Makdonalda, g. H. A. Karilja Salseda i gđe E. Palm (član 43. *in fine* Konvencije i pravilo 21. § 4). Docnije je sudija-zamenik g. J. De Mejer zamenio gđu Palm, koja nije mogla da učestvuje u daljem postupku (pravila 22. § 1. i 24. § 1).

4. G. Risdal preuzeo je funkciju Predsednika Veća (pravilo 21. § 5). On je, preko Sekretara, utvrdio kakvi su stavovi agenta austrijske Vlade (u daljem tekstu Vlade), Delegata Komisije i podnosioca predstavke u pogledu potrebe za pisanom procedurom (pravilo 37. § 1). Posle toga je, u skladu sa nalogima i uputstvima Predsednika, u Sekretarijat 24. januara 1989. godine stigao sažeti podnesak Vlade, odnosno 1. februara 1989. godine sažeti podnesak podnosioca predstavke. Pismom koje je primljeno 9. marta 1989. godine Sekretar Komisije je obavestio Sekretara Suda da će delegat (Komisije) svoj osvrt izneti tokom usmenog saslušanja.

5. Posle konsultovanja, preko Sekretara, svih onih koji će se pojaviti pred Sudom, Predsednik je 3. aprila 1989. godine odredio da usmena rasprava treba da počne 19. juna 1989. (pravilo 38).

6. Dana 25. aprila Veće je odlučilo:

(a) da ne može preduzeti nikakav korak u pogledu toga što podnosilac predstavke pokušava da ospori učešće delegata koga je imenovala Komisija (pravilo 29. § 1);

(b) da nije nužno da, u cilju svog razmatranja ovog predmeta, sasluša neke svedoke koje je predložio podnosilac predstavke (pravilo 40);

(c) da odbaci primedbu podnosioca predstavke na obelodanjivanje njegovog sažetog podneska pre izricanja konačne presude u ovom predmetu (pravila 18. i 55).

7. Istog dana, Predsednik je

(a) na zahtev podnosioca predstavke, pozvao Komisiju da Sudu podastre na uvid razne dokumente;

(b) odbio da dopusti podnosiocu predstavke da na prvoj usmenoj raspravi sam predoči svoj slučaj (pravilo 30. § 1).

Oni traženi dokumenti koji su se nalazili u arhivi Komisije podneti su Sekretarijatu 7. jula 1989. godine, uporedo sa drugim materijalom za koji je Komisija smatrala da bi mogao biti od interesa za Sud. Dana 8. juna Predsednik je dopustio podnosiocu predstavke da ga na prvoj usmenoj raspravi zastupa američki advokat koji mu inače pomaže u celom postupku pre ovim Sudom.

8. Usmena rasprava je održana u Palati ljudskih prava u Strazburu dana koji je za to bio određen. Neposredno pre početka usmene rasprave Sud je održao pripremnu sednicu.

Pred Sudom su se pojavili:

(a) u ime Vlade

G. H. Tirk, pravni savetnik, Ministarstvo spoljnih poslova	Agent,
G. V. Okrešek, iz Kabineta saveznog kancelara,	
Gđa I. Gartner, Savezno ministarstvo pravde	Savetnik;

(b) u ime Komisije

G. F. Ermakora	Delegat;
----------------	----------

(c) u ime podnosioca predstavke

G. A. D'Amato, profesor prava na Nortwestern univerzitetu u Čikagu	Branilac
Gđa R. Gorbah, Rechtsantwältin, Beč	Savetnik.

Sud je saslušao obraćanja g. Cirka, g. Okrešeka i gđe Gartner u ime Vlade, g. Ermakore u ime Komisije i g. D'Amata u ime podnosioca predstavke, kao i odgovore na pitanja koja su im postavili Sud i dvojica sudija.

Na početku rasprave Sud je izašao u susret zahtevu branioca podnosioca predstavke da se njegov branjenik na kratko obrati Sudu (pravilo 18).

9. I Vlada i podnosilac predstavke dostavili su brojne dokumente o raznim datumima između 14. juna i 22. novembra 1989. godine. Dana 23. novembra, u svetlosti proceduralnih uputstava koje je dao Predsednik na saslušanju, Veće je odlučilo da mogu biti uzeti u obzir pisani odgovor podnosioca predstavke na pitanja što mu ih je postavio Sud i podnesci u vezi sa njegovim zahtevima za pravičnu nadoknadu na osnovu člana 50. Konvencije; Veće je istovremeno odlučilo da drugi materijal, koji su na sopstvenu inicijativu, netraženo ponudili podnosilac predstavke i Vlada posle saslušanja neće biti uzet u obzir.

ČINJENICE

I KONKRETNE OKOLNOSTI SLUČAJA

10. Podnosilac je državljanin Sjedinjenih Američkih Država sa boravištem u Konektikatu, u SAD. U Austriju je došao u leto 1979. godine, a 4. oktobra 1980. uhapšen je u Medlingu (Donja Austrija) pod sumnjom za proneveru i malverzacije na osnovu naloga Regionalnog suda u Insbruku (Landesgericht). Istog dana prebačen je u Beč gde je 6. oktobra 1980. godine Regionalni krivični sud u Beču (Landesgericht für Strafsachen) odlučio da on bude zadržan u pritvoru. Dana 15. oktobra prebačen je iz Beča u zatvor Regionalnog suda u Insbruku (Landesgerichtliches Gefangenenhaus).

A. Istraga pre suđenja

11. Policajci su saslušavali podnosioca predstavke 15. oktobra, 6. novembra i 16. decembra 1980. godine. Tokom ispitivanja 15. novembra prevodilac je bio jedan zatvorenik koji je, međutim, imao ograničeno znanje engleskog jezika. Lice koje je prevodilo 6. novembra, mada nije registrovani sudski tumač, jeste neko od koga je redovno traženo da pomaže u policijskim razgovorima kada nije bilo na raspolaganju nijednog registrovanog sudskog tumača. Na osnovu dobijenih dokaza ne može se utvrditi da li je lice koje je prevodilo 16. decembra 1980. godine bilo ili nije bilo registrovani sudski tumač. U skladu sa uobičajenom praksom podnosilac predstavke nije dobio ni kopiju ni pisani prevod zapisnika sa tih saslušanja.

12. Registrovani sudski tumači bili su prisutni za vreme saslušanja koja je pre suđenja obavljalo nekoliko istražnih sudija 17. oktobra, 27. oktobra, 28. novembra i 1. decembra 1980. godine. Postupak je podrazumevao da istražni sudija postavi pitanje ili niz pitanja na nemačkom podnosiocu predstavke preko tumača, a da potom podnosilac predstavke, takođe preko tumača, odgovara na engleskom. Sudija bi onda izdiktirao daktilografu rezime odgovora podnosioca predstavke koje je smatrao relevantnima. Bila je sporna mera u kojoj je ta verzija koja je ušla u Zapisnik prevedena podnosiocu predstavke na kraju ispitivanja. Najmanje u dvema prilikama podnosilac predstavke je odbio da potpiše Zapisnik pozivajući se na to što je on napisan na jeziku koji ne razume.

13. Na zahtev podnosioca predstavke koji je odobrio nadležni sud, njemu je dodeljen zvanični branilac iz programa pravne pomoći; bio je to advokat, član Tirolske advokatske komore. Taj advokat je popisao sve primedbe koje je podnosilac predstavke imao na to što se nalazi u pritvoru. Međutim, podnosilac predstavke se 31. oktobra 1980. obratio Sudu, žaleći se da advokat ne govori engleski dovoljno dobro, a advokat je zatražio da bude oslobođen dužnosti branioca ovom podnosiocu predstavke iz istih razloga. S obzirom na ovu situaciju na zahtev podnosioca predstavke odložena je sednica od 19. novembra na kojoj je trebalo da se izvrši saslušanje posvećeno reviziji odluke o pritvoru. Reviziono veće (Ratskammer) dalo je instrukcije istražnom sudiji, *inter alia*, da preduzme korake za imenovanje drugog advokata koji će dovoljno dobro govoriti engleski. Zahvaljujući tome 26. novembra je za zvaničnog branioca po službenoj dužnosti imenovan dr Vilhelm Štajdl, advokat koji je istovremeno i registrovani sudski tumač za engleski jezik.

14. Dr Štajdl je prvi put posetio podnosioca predstavke 3. decembra 1980. godine i taj susret je trajao najmanje 15 minuta. On se istog dana u ime podnosioca predstavke pojavio na prethodno odloženoj sednici o reviziji pritvora pred Revizionim većem.

Smesta je podneo žalbu u ime svog branjenika, podnosioca predstavke, protiv odluke Revizionog veća da se pritvor produži. Dr Štajdl je docnije posetio podnosioca predstavke 19. i 30. decembra 1980. i 21. januara i 9. februara 1981. godine.

15. Dana 16. februara 1981. godine protiv podnosioca predstavke podignuta je optužnica, dokument od šest strana, na zasedanju Regionalnog suda u Insbruku. Podnosilac predstavke optužen je za tešku proneveru (član 146. i 147. § 3. Krivičnog zakonika) po sedam tačaka i za protivpravno prisvajanje sredstava (član 133. §§ 1. i 2. Krivičnog zakonika) u jednoj tački. U suštini, to se svodilo na činjenicu da podnosilac predstavke nije platio neke račune, pre svega stanarinu i račun za telefon. Ovlašćeni sudski tumač je bio prisutan, ali se dve strane spore oko toga u kojoj je meri podnosiocu predstavke prevedena optužnica. Zasedanje je trajalo oko jedan sat. Branilac se nije pojavio i tek na kraju je kontaktiran telefonom, kada je obavestio podnosioca predstavke da neće prisustvovati zasedanju budući da to ne bi bilo ni od kakve koristi i posavetovao ga da ne iznosi nikakve primedbe na optužnicu.

Iz Zapisnika sa tog zasedanja vidi se da je optuženi obavešten o optužnici, da je zatražio da ona bude predata i njegovom advokatu, i da je uložio prigovor (Einspruch). Osnovi na kojima je bazirao svoj prigovor obuhvatali su sledeće: on je već napisao i poslao devet pisama u kojima je predočio tražene dokaze. Uprkos tome što je to neprestano tražio, on nikada nije dobio nijedan telefonski račun za koji je optužen da ga nije platio. Takođe je tražio da mu se predoče inkriminišući dokazi ali ih nikada nije dobio na uvid. Uz pomoć sudije formulisao je opšti prigovor u kome je izneo da je optužnica puna manjkavosti i zato je zatražio njenu reviziju. Ako je suditi po belešci koja je dodata kao prilog Zapisniku, g. Kamasinski je odbio da svojim potpisom potvrdi da je obavešten o optužnici zato što, kako je navedeno, iz načelnih razloga ne potpisuje dokumente sročene na nemačkom jeziku.

Ni tom prilikom, ni kasnije, g. Kamasinski nije dobio pisani prevod dokumenta.

16. Po povratku u ćeliju, podnosilac predstavke je napisao sledeće pismo svom braniocu:

“Kao što znate, danas sam dobio optužnicu. Možda biste bili dovoljno ljubazni da mi objasnite zašto ste sredili da vam telefoniraju, umesto da budete prisutni i dajete mi pravne savete? Kako za ime (ispuštena pogrдна reč) možete da me savetujete a da prethodno nikada niste videli ono o čemu treba da me savetujete? Mladi doktor ?? mi je rekao da treba smesta da odlučim da li ću se žaliti ili se neću žaliti. Nešto je otkucao i kada sam ja to ispravio precrtavajući očiglednu grešku, taj ?? je (ispuštene ružne reči). ‘Ne možete menjati ono što sam ja napisao i dao vam da potpišete, to je zabranjeno’. Rekao sam da uradi ono što treba sa papirom i on je naložio prevodiocu ... da to potpiše.

... Voleo bih da mi date pravni savet u vezi sa optužnicom:

1. Ima li osnova za žalbu?
2. Na kakvim se uopšte osnovima izražava žalba na optužnicu?

3. Mogu li ja da pozovem svedoke koji će svedočiti u moju odbranu i da ih primoram da prisustvuju suđenju?

4. Da li ćete mi pomoći oko pravnih pitanja?

Sigurno mislite da je odluka o mojoj krivici već doneta i unapred doneta, inače ne biste govorili drugima da ću biti proglašen krivim a da prethodno uopšte niste videli dokaze, razgovarali sa mnom o tome ili videli čak i samu optužnicu. Razume se, vi ste mi govorili da ću ja biti oslobođen na istoj osnovi...”

17. Posle četiri dana, 20. februara 1981. godine, dr Štajdl je došao da poseti podnosioca predstavke u zatvoru i obavestio ga je da će povući prigovor na optužnicu jer je izvesno da će taj prigovor biti odbijen. To je i učinio pismom, istog dana.

Dr Štajdl je posetio podnosioca predstavke pre suđenja još nekoliko puta - 16. marta, 27. marta i 1. aprila. Prilikom prvog susreta, podnosilac predstavke bio je odsutan iz svoje ćelije jedan sat, drugi put trideset minuta i treći put 20 minuta.

18. Dana 12. marta 1981. godine podnosilac predstavke se pismeno obratio dr Štajdlu i tom prilikom mu, između ostalog, rekao:

“... Pisaću dr Brauniasu (sudiji koji predsedava onim većem Regionalnog suda koje je nadležno za ovaj slučaj) i tražiću od njega da mi pomogne da dobijem DELOTVORNOG branioca u slučaju da ne vidim dokaze i ceo predmet pre 19. marta, što je samo dve nedelje pre suđenja!...”

Podnosilac predstavke je napisao još jedno pismo 16. maja u kome je dr Štajdlu dao uputstva da obezbedi da suđenju prisustvuju svi svedoci protiv njega i da pozove dva svedoka odbrane da se pojave na istom suđenju.

Tog dana je dr Štajdl uputio pisani podnesak u kome traži saslušanje pet svedoka, uključujući gđu Rebeku Velington, uz podnesak u kom je tražio da nekima od tih svedoka bude naloženo da donesu određene dokumente. Dopune tom spisku dao je telefonskim putem. Posebno je zatražio da se 31. marta obavezno pojavi gđa Terezija Hakl kako bi svedočila na suđenju.

19. Podnosilac predstavke je 16, 19, 23. (ili 24) i 30. marta 1981. godine poslao pisma predsedavajućem sudiji.

U svom pismu od 16. marta podnosilac predstavke je zatražio da suđenje bude zatvoreno za javnost zbog toga što strahuje za svoju bezbednost. Sadržaj tog pisma objašnjen je predsedavajućem sudiji i telefonom - to je učinio zatvorski pravnik dr P. S obzirom na ta strahovanja na kraju je zatraženo da detektiv u civilu prisustvuje suđenju.

Pisma podnosioca predstavke predsedavajućem sudiji od 19, 23. (ili 24) i 30. marta, koja su bila poslata po kuriru, na uobičajeni način, iz zatvora Regionalnog suda u sam Regionalni sud, sada ne postoje u sudskom spisu a tamo nisu zavedena. Vlada nije u mogućnosti da objasni kako je do toga došlo.

Sadržaj tih pisama je izvoriste spora. Podnosilac predstavke tvrdi da je njihovu suštinu rezimirao u potonjim pismima koja je poslao predsedavajućem sudiji posle suđenja (videti dole navedeni paragraf 23). Vlada, s druge strane, tvrdi da se predsedavajući sudija seća samo da su ta pisma koja nedostaju sadržala ponavljanje stvari koje se već nalaze u spisu. Predsedavajući sudija, kako tvrdi Vlada, tražio je od branioca podnosioca predstavke da pročita ta pisma i da razmotri njihov sadržaj sa svojim klijentom; sudija je pozvao branioca da na suđenju pokrene pitanja i teze iz tih pisama i da s tim u vezi uputi odgovarajuće podneske.

20. Podnosilac predstavke se 25. marta 1981. godine obratio pismom zatvorskom pravniku dr P.:

“Dr P.,

Mogu li ja dobiti odgovor na poslednje pismo koje sam uputio?? Ima još svega pet radnih dana do suđenja koje je zakazano za 2. april. Još nisam dobio odgovor ni na jedan zahtev koji sam uputio dr Braunijasu. Da li on mene ignoriše zato što pišem samo na engleskom? Da li ignoriše austrijski zakon na isti način na koji to čini U-richter (istražni sudija)? Nisam još video dokaze, bez obzira na to što imam branioca koji mi je dodeljen. To što imam branioca ne znači ništa u pogledu zadovoljenja onoga što nalaže pravda.

Vi mora da ste ljudi kad mislite da celokupan pravosudni sistem može da počiva na ovakvoj opresivnosti.

Šta treba da uradim posle šest meseci da bih dobio pažnju koju zaslužujem? Treba li da povredim sam sebe? Vi svakako shvatate šta se događa i lako možete da telefonirate dr Braunijasu i ispitajte u čemu je stvar.

Ja više neću pisati ni vama ni dr Braunijasu. Ako ne dobijem zadovoljavajući odgovor u skladu sa austrijskim zakonom i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, član 6, do 26. marta, u četvrtak, preduzeću drastične korake! Dosta mi je ove smejurije”.

21. Kao što se može videti iz dokumenata u Arhivi zatvora, pismo podnosioca predstavke javnom tužiocu preneto je na uobičajeni način 30. marta 1981. godine. Međutim, u kabinetu tužioca nema nikakvog pisanog pomena da je to pismo ikada primljeno. Prema tvrdnjama podnosioca predstavke, on je u tom pismu tražio tužiočevu pomoć kako bi dobio dokaze neophodne odbrani i kritikovao je usluge koje mu pruža dr Štajdl.

22. Dana 1. aprila 1981. godine, jedan dan pre no što je suđenje započeto, podnosioca predstavke posetila su dvojica službenika Ambasade SAD u Beču. Prema memorandumu koji je sačinio jedan od te dvojice službenika i koji se nalazi u arhivi Ambasade, podnosilac predstavke se “žalio da njegov branilac po službenoj dužnosti, dr Štajdl, sa njim još nije razgovarao o odbrani a on sam još nije imao prilike da pregleda celokupan sudski materijal. (Dr Štajdl mi je rekao pre nekoliko dana telefonom da je potrošio ukupno tri sata razgovarajući o odbrani sa g. K. i da će ga ponovo videti kratko vreme pre suđenja)”.

23. Posle suđenja podnosilac predstavke je uputio izvestan broj pisama sudiji-predsedavajućem.

U jednom od tih pisama, koje nosi datum 4. maj 1981. godine, podnosilac predstavke je naveo:

“Molim vas da primite k znanju da sam vam pisao 19. marta, tražeći od vas pristup spisima i obaveštavajući vas da me dr Štajdl još nije pripremio niti je proučio sudske spise. Zatražio sam od vas da otpustite dr Štajdla ako je njegovo angažovanje na mojoj odbrani predstavljao osnovu da mi se omogući pristup spisima. Dana 30. marta ponovo sam vam pisao kako bih vas obavesti da me dr Štajdl nije pripremio za suđenje niti je obezbedio ili preveo sve relevantne izjave svedoka. Vi ste oba moja pisma ignorisali, a potom mi niste odgovorili ni na pismo u kome sam tražio dozvolu da neke dokumente predočim na engleskom. Shvatam da je to sigurno bila dužnost dr Štajdla da sa vama pokrene sva ova pitanja, ali je on odbio da bilo šta učini”.

U jednom docnijem pismu koje nosi datum od 18. maja podnosilac predstavke je rezimirao sadržaj ranijih pisama koje je uputio 16, 19. i 30. marta i požalio se da još nije dobio nikakav odgovor. Ovo pismo, uz nemački prevod, koji je pripremio zatvorski pravnik, upućeno je predsedavajućem sudiji 26. maja. Tu je podnosilac predstavke na sledeći način izneo “važne elemente” svojih predašnjih pisama:

“...

2. Dana 19. marta napisao sam vam pismo u kome sam zahtevao pregled sudskih spisa (Akteneinsicht) i obavestio sam vas da imam veoma malo saznanja o bilo kom od navedenih dokaza, dokumenata ili svedočenja. Posebno sam zatražio da otpustite dr Štajdla ako je njegovo pravno zastupanje mene predstavljalo osnovu da mi se onemogući direktan pristup dokazima. Istakao sam da je za mene važnije da poznajem osnovu navoda protiv sebe (kako bih mogao da priprelim odbranu) nego da me zastupa advokat. Pretpostavljam da mi niste omogućili pristup traženim dokazima niti ste oslobodili dr Štajdla dužnosti vezanih za moju odbranu jer niste razumeli moje pismo. (Do danas ja ne znam sadržinu glavnine dokaznog materijala).

3. Dana 19. marta takođe sam zatražio od vas dozvolu da predočim dokumente-dokaze na engleskom jeziku, a pretpostavljam da mi na taj zahtev nikada niste odgovorili zato što ga niste razumeli.

4. Dana 30. marta napisao sam vam pismo da bih vas obavestio kako me moj imenovani branilac, dr Štajdl, još nije pripremio za suđenje 2. aprila, niti mi je obezbeđen pristup dokazima tužbe, kao što mi nije omogućeno ni da saznam kakvi su ti dokazi. (Situacija se nije promenila u odnosu na onu o kakvoj sam vas obavestio u svom pismu od 19. marta, sem što je 1. aprila u 16,15 dr Štajdl došao da me obavesti da nisu potrebne nikakve dalje pripreme budući da mi se ‘ništa’ neće dogoditi 2. aprila).

...”

B. Sudenje

24. Suđenje pred Regionalnim sudom u Innsbuku koji je zasedao kao veće sa laičkim sudijama-zamenicama (Schöffengericht) održano je 2. aprila 1981. godine. Suđenju su prisustvovala dvojica službenika Američke ambasade u Beču kao posmatrači, ali očigledno nije bilo predstavnika javnosti. Sudsko veće činila su dvojica profesionalnih sudija i dvojica laičkih sudija-zamenika.

Podnosilac predstavke smatra, a to potvrđuju i konzularni posmatrači Sjedinjenih Država, da optužnica koja je pročitana na početku suđenja nije bila prevedena na engleski. Međutim, konzularni posmatrači kažu da je podnosilac predstavke, kada mu je o tome postavljeno pitanje, rekao da je razumeo optužnicu i on i njegov branilac su se odrekli prevoda.

Pošto je optužnica pročitana, od g. Kamasinskog je zatraženo da da izjavu, a potom ga je predsedavajući sudija ispitivao u skladu sa članom 245. Zakona o krivičnom postupku (Strafprozessordnung) (videti dole navedeni paragraf 49). Iz Zapisnika se vidi da je podnosilac predstavke, između ostalog, izjavio da nije kriv ni za jedno krivično delo za koje je optužen.

25. Negde na polovini suđenja, izbio je spor između podnosioca predstavke i njegovog branioca o tome koje zahteve treba izneti u pogledu saslušanja novih svedoka uključujući tu i jednog advokata, dr E., koji je bio angažovan kao poslovni agent podnosioca predstavke zadužen za vraćanje njegovih dugova a koga je podnosilac predstavke sumnjičio za "dvojni zastupničku ulogu". Dr Štajdl, koji je smatrao da ta sumnja predstavlja napad na ugled austrijskih advokata u celini, tada je zatražio od suda da bude oslobođen svojih dužnosti u vezi sa odbranom ovog branjenika. Sud je, međutim, taj zahtev odbio. Dr Štajdl je nastavio da zastupa podnosioca predstavke do kraja suđenja. U zapisniku se ne pominje da je g. Kamasinski zatražio smenu svog branioca po službenoj dužnosti.

U zaključnom obraćanju Sudu dr Štajdl je zatražio "blagu presudu" ("mildes Urteil") za g. Kamasinskog.

26. Gđa Rebeka Velington i gđa Terezija Hakl, dva svedoka optužbe koje su dobile poziv da prisustvuju suđenju na zahtev odbrane (videti gore navedeni paragraf 18), nisu se pojavile na suđenju. Uz saglasnost odbrane i tužbe, iskaz koji je pre suđenja dala gđa Hakl pročitana je na Sudu u skladu sa članom 252. § 1.4 Zakona o krivičnom postupku. Podnosilac predstavke nije dobio engleski prevod tog iskaza. Sam podnosilac predstavke je podneo dokaz o isplati svojih dugova gđi Velington. Treći svedok, gđa Heda Bruk, nije se pojavila zbog toga što joj ni tužba ni odbrana nisu uputili poziv. Dokazi o pitanjima o kojima je ona mogla da govori uzeti su od drugih svedoka, koji nisu svedočili na samom suđenju.

Sud je odbio zahtev i tužbe i odbrane da se obavi istraga čiji bi predmet bio bankovni račun g. Kamasinskog u Njujorku, kao i zahtev koji je na kraju na insistiranje g. Kamasinskog podneo njegov branilac, da se pozove advokat dr E.

27. Suđenju je prisustvovao registrovani sudski tumač. On je sedeo kraj branioca podnosioca predstavke, levo od sudijske klupe, dok je podnosilac predstavke sedeo na udaljenosti od šest do sedam metara od svog branioca, licem okrenut sudijama.

Iz zapisnika sa suđenja vidi se da je suđenju prisustvovao ovlašćeni sudski tumač ali se, u skladu sa uobičajenom praksom ne precizira koje su izjave date za vreme suđenja bile prevedene, niti se govori o tome u kojoj je meri prevedeno ono što se moglo čuti na suđenju. Niko ne spori da pitanja koja su svedocima optužbe postavljali Sud i javni tužilac nisu bila prevedena, a predmet spora je mera u kojoj su prevedeni odgovori svedoka i drugi iskazi dati na sudu. U skladu sa uobičajenom praksom, prevođenje nije bilo simultano, već konsektivno, a prevodilac (tumač) je sažimao.

Prema zapisniku sa suđenja odbrana u tom trenutku nije iznela nikakvu formalnu primedbu u pogledu obezbeđenog obima prevođenja.

28. Zapisnik sa suđenja, dug 15 stranica, sadrži izjavu podnosioca predstavke u vezi sa raznim optužbama koje su mu stavljene na teret, svedočenje sedam lica koja su govorila u svojstvu svedoka, zahtev tužbe i zahtev odbrane da se obavi istraga čiji bi predmet bio bankovni račun podnosioca predstavke u Njujorku, zahtev odbrane da se sasluša još troje svedoka i da se preko Interpola utvrdi da li je podnosilac predstavke ranije bio osuđivan u Americi, Velikoj Britaniji i Belgiji. Iz zapisnika se vidi da je izvestan broj dokumenata pročitani na suđenju, uključujući tu i iskaz koji je pre suđenja dala gđa Hakl. Konačno u zapisnik su uneta završna izlaganja tužbe i odbrane, odluka Sudskog veća da odbije prihvatanje daljih dokaza i izjava tužilaštva kojom ono zadržava pravo da uloži zahtev za ponisštenje te odluke. Na kraju zapisnika navedeno je da je Sud izrekao presudu, dao obrazloženje te presude i ukazao na mogućnost žalbe. Poslednja rečenica glasi: "Stranke nisu imale nikakav komentar".

29. Sud je proglasio g. Kamasinskog krivim za tešku proneveru i protivzakonito prisvajanje tuđih sredstava i osudio ga na 18 meseci zatvora, *inter alia* zbog dugovanja gđi Hakl, gđi Velington i gđi Bruk. Pošto su pobrojane sve utvrđene činjenice, u presudi je navedeno i da je optuženi izjavio kako nije kriv ni za jedno krivično delo. Prema presudi, on je u suštini priznao da je dugovao za stanarinu i telefonski račun što je sadržano u prvih sedam tačaka optužnice, ali je izjavio da je spreman i voljan da plati te dugove. Sud je zaključio da je to što je navedeno u odbrani u suprotnosti sa utvrđenim dokazima. Kada je reč o gospođi Velington, Sud je ukazao na činjenicu da dokazi koje je pribavio sam podnosilac predstavke pokazuju da je on samo delimično vratio ono što joj duguje. Takođe mu je naloženo da isplati 80.890 austrijskih šilinga (ATS) dvema privatnim oštećenim strankama (Privatbeteiligte) koje su se pojavile kao svedoci tužbe i koje su zahtevale da im se isplati naknada (član 47 § 1. Zakona o krivičnom postupku). Podnosilac predstavke i konzularni posmatrači slažu se da su samo presuda i izrička kazne bili prevedeni na engleski, dok obrazloženje presude nije bilo prevedeno. Vlada, s druge strane, što se podudara sa nalazom Vrhovnog suda (videti dole navedeni paragraf 37) tvrdi da je presuda, uključujući i obrazloženje presude, bila usmeno prevedena u svim svojim bitnim delovima.

Pisana presuda uručena je braniocu, dr Štajdlu 19. maja 1981. godine. Dr Štajdl je sutradan posetio podnosioca predstavke u zatvoru, ali je odbio da mu prevede ceo tekst presude. Podnosilac predstavke je dobio primerak presude (na nemačkom) 27. maja, ali nije dobio pisani prevod tog teksta.

30. U periodu između oktobra 1980. i februara 1981. godine g. Kamasinski je u nekoliko navrata dobio fakture za troškove prevođenja tokom istrage pre početka suđenja. Međutim, posle intervencije Ambasade SAD, austrijske vlasti su konačno u septembru 1981. godine potvrdile da on ne snosi nikakve troškove prevođenja.

C. žalbeni postupak i zahtev za ponisstenje

31. Posle suđenja, 6. aprila 1981. godine, podnosilac predstavke je uputio pismo zatvorskom pravniku tražeći od njega da predsedavajućem sudiji prenese njegov zahtev za imenovanje novog branioca, budući da se, kako je rekao, "ne slaže sa dr Štajdlom" i takođe je zatražio savet šta treba da uradi da bi dobio novog branioca. To pismo je prosleđeno nadležnom odeljenju Regionalnog suda 7. aprila i sutradan je primljeno. Podnosilac predstavke je takođe pisao dr Štajdlu obaveštavajući ga da je zatražio imenovanje drugog branioca. Dana 5. maja uputio je pismo slične sadržine predsedniku Advokatske komore Tirola.

32. Pored toga, podnosilac predstavke je poslao izvestan broj pisama predsedavajućem sudiji (datumi su bili 6. i 21. april i 4. i 18. maj 1981. godine). U pismu od 21. aprila podnosilac predstavke je naveo:

"Prošle su već skoro tri nedelje od vaše presude, a ja još uvek nemam primerak presude, niti mi je ona prevedena, što inače nalaže austrijski zakon i Međunarodno pravo kako ja to shvatam. Bilo bi dobro ako bih znao makar okvirno za šta sam osuđen kako bih mogao da se pismeno obratim Sjedinjenim Državama i zatražim dokaze (što dr Štajdl nije učinio) kako bih uputio žalbu Beču.

Zato vas molim da se dostavi primerak presude (Urteil) ili, alternativno, prevod Urteil.

Već šest meseci mi je onemogućeno da se branim tako što mi je postavljen advokat koji nije učinio apsolutno ništa da bi mi pomogao, već je u suštini učestvovao u postupku protiv mene, zajedno sa tužilaštvom".

U pismu od 4. maja između ostalog je pisalo:

"Prošlo je već mesec dana otkako sam se pojavio pred vašim sudom i otkako ste vi izrekli presudu (Urteil) a ja još uvek ne znam šta ste vi tačno rekli niti kakav je bio pravni osnov. Prevodilac (Dolmetscher) rekao je samo da sam proglašen krivim i osuđen na 18 meseci zatvora. Ne znam ništa sem toga i potpuno je jasno da ne očekujem da dr Štajdl učini išta više no što je činio u prošlosti; baš ništa. Nažalost, dodatno sam kažnjen zbog toga što ne razumem nemački jezik. Imenovanje dr Štajdla za mog branioca neprestano je korišćeno kao 'pravni' osnov da mi se uskrate prava koja se inače priznaju svakom Austrijancu ili bi se priznavala i meni kada bih znao nemački jezik. Mesec dana je više nego dovoljno vreme za to da budem informisan o tome šta ste rekli na Sudu ili šta stoji u pisanoj 'Urteil'.

Obavestio sam vas da želim da uložim žalbu na 'Urteil' i da uputim 'Nichtigkeitsbeschwerde' /zahtev za ponisstenje/ Vrhovnom sudu Austrije u skladu sa važećim zakonima. Jedan od osnova za 'Nichtigkeitsbeschwerde' jeste to što sam bio lišen delotvorne pomoći branioca u tom smislu da dr Štajdl nije učinio apsolutno ništa da me pripremi za suđenje i odbio je da pribavi ma kakve dokaze u moje ime. S obzirom na to da me dr Štajdl nije korektno branio iako je to bila njegova izričita obaveza i da upravo ta činjenica predstavlja osnov za moju žalbu, apsolutno je nemoguće da me dr Štajdl ubuduće zastupa u postupanju na osnovu 'Nichtigkeitsbeschwerde'. Upravo sam stoga pisao dr Ernstu Mejru, predsedniku Rechtsanwaltskammer (Advokatske komore) da bih zatražio imenovanje jednog advokata koji govori engleski.

/Sledeći pasus je preštampan u gore navedenom paragrafu 23./

Kako se nalazim u teškom položaju jer ne mogu da budem delotvorno zastupan, a jezik ne razumem, mogu samo da pokušam da učinim ono što smatram da je i u pravnom i u etičkom smislu ispravno. Stoga vas na ovaj način obavestavam o osnovi za moju žalbu, ističući da je ta osnova suštinska i da nju treba valjano da predoči neki iskusni austrijski advokat (do dana današnjeg nije me posetio branilac kako bismo sročili 'Nichtigkeitsbeschwerde'.) Ako nisam u stanju da ispravno predočim kompletan pravni osnov, razlog je u tome što nisam dobio adekvatne pravne savete".

Pismo od 18. maja (čiji su neki pasusi već objavljeni u prethodnom paragrafu 23) bilo je praćeno prevodom na nemački jezik. U tom pismu podnosilac predstavke je iznova naglasio "dana 4. maja pisao sam vam da vas obavestim o nekima od osnova Nichtigkeitsbeschwerde kao i o osnovu za imenovanje novog advokata".

Kao ni ranije, ni ovoga puta podnosilac predstavke nije dobio odgovor predsedavajućeg sudije.

33. Dana 20. maja 1981. godine podnosioca predstavke još jednom je u zatvoru posetio dr Štajdl. Na zahtev podnosioca predstavke tom susretu je prisustvovao i zatvorski pravnik. Podnosilac predstavke je još jednom istakao svoj zahtev za imenovanje novog branioca.

U pismu od 21. maja 1981. dr Štajdl je zatražio od Advokatske komore Tirola da bude oslobođen svojih dužnosti branioca u ovom slučaju. Advokatska komora Tirola je 22. maja imenovala dr Švanka za novog branioca podnosioca predstavke. Dr Švank je o tome obavesthen 26. maja.

34. Dana 29. maja 1981. godine jedan od partnera dr Štajdla došao je da poseti dr Švanka u njegovoj kancelariji i dao mu je nacrt žalbe (Berufung) i zahteva za ponisstenje (Nichtigkeitsbeschwerde) koju je pripremio dr Štajdl (ukupno tri stranice) kao i nekoliko kopija tekstova iz sudskog spisa. Dr Švank je 1. juna posetio u zatvoru podnosioca predstavke. Tada je sročhen zahtev za ponisstenje i žalba (žalba na presudu i žalba na nalog za isplatu naknade) i to je upućeno 2. juna, što je inače bio dan kada je isticao vremenski rok za podnošenje zahteva i žalbe. Dr Švank je takođe pripremio prevod presude za podnosioca predstavke.

35. Zahtev za ponisstenje u suštini se temeljio na sledećim osnovama:

(a) (na osnovu člana 281. § 1.1a Zakona o krivičnom postupku - videti dole navedeni paragraf 51) da podnosilac predstavke nije bio na odgovarajući način zastupan od svoga branioca u čitavom postupku, a posebno pred Sudom;

(b) (na osnovu člana 281. § 1.3, u vezi sa članma 244, 250. i 252, Zakona o krivičnom postupku - ibid.) da je prevođenje za vreme suđenja bilo nedovoljno, a posebno da ni optužnica ni pisani iskazi ni usmena svedočenja izvesnih svedoka, kao ni pitanja koja su svedocima postavljao predsedavajući sudija i javni tužilac nisu bili prevedeni na engleski jezik;

(c) (na osnovu člana 281. § 1.3, u vezi sa članom 260, Zakona o krivičnom postupku - ibid.) da presuda, sa izuzetkom onog uskog operativnog dela, nije ni usmeno prevedena na licu mesta u sudnici, niti je docnije pismeno prevedena;

(d) (na osnovu člana 281. § 1.4. Zakona o krivičnom postupku - ibid.) da Sudsko veće nije prihvatilo ni zahtev tužilaštva, ni zahtev odbrane da se obavi istraga čiji bi predmet bio bankovni račun podnosioca predstavke, niti je izašlo u susret zahtevu odbrane da se saslušaju iskazi još dva svedoka;

(e) (na osnovu člana 281. §1.5. - ibid.) da presuda nije bila u dovoljnoj meri obrazložena;

(f) (na osnovu člana 281. § 1.9a i b - ibid.) da Sudsko veće nije pravilno protumačilo izvesne činjenice koje ukazuju na odsustvo namere pronevere.

36. Kada je reč o navodima u vezi sa činjenicama koje se tiču obima prevođenja na suđenju, Vrhovni sud (Oberster Gerichtshof) sproveo je istragu u skladu sa članom 285f Zakona o krivičnom postupku (videti dole navedeni paragraf 52). Predsedavajući sudija Regionalnog suda u Insbuku odgovorio je telefonom na pitanja sudije izvestioca Vrhovnog suda. Beleška o tom razgovoru koja je stavljena u predmetni spis Vrhovnog suda 31. avgusta 1981. godine ima sledeći sadržaj (Vlada je obezbedila prevod na engleski jezik):

"Predsedavajući sudija, sudija Regionalnog suda dr Braunias, dao je sledeće odgovore na pitanja koja su mu postavljena u telefonskom razgovoru:

Protivno tvrdnjama koje se iznose u zahtevu za poništavanje, svi bitni elementi optužnice, iskaza svedoka, sadržaja dokumenata koji su čitani na Sudu, kao i same presude, uključujući tu i njeno obrazloženje, bili su prevedeni; prevođenje su obavili angažovani sudski tumač i advokat odbrane, dr Štajdl (inače i sam ovlašćeni sudski tumač za engleski jezik) na suđenju kome su prisustvovala dva službenika Ambasade Sjedinjenih Država. Optuženome je takođe bilo dozvoljeno da komentariše optužbe i svaki izneti dokaz bez ikakvih vremenskih ograničenja, kao i da sam postavlja pitanja svedocima".

Ni podnosilac predstavke ni njegov branilac nisu bili obavešteni o ovom ispitivanju, niti su informisani o njegovim rezultatima.

37. Dana 1. septembra 1981. godine, pošto je dobio mišljenje vrhovnog tužioca (Generalprokurator) Vrhovni sud je, zasedajući na zatvorenoj sednici (videti dole navedeni paragraf 52) odbacio zahtev za poništenje, u suštini na osnovu sledećih razloga:

U pogledu žalbe da branilac nije adekvatno zastupao podnosioca predstavke za vreme suđenja, Vrhovni sud je zaključio da je Regionalni sud bio dužan samo da imenuje branioca i da ga pozove da prisustvuje suđenju kao i u svim drugim procesnim radnjama u kojima je mogao da učestvuje i optuženi. Regionalni sud, međutim, nije bio dužan da nadzire aktivnosti branioca koji ne podleže kontroli suda već disciplinskih organa odgovarajuće advokatske komore. Prema tome, iz eventualno neadekvatnog načina na koji branilac obavlja svoje dužnosti ne može proisteći nikakav osnov za poništavanje presude.

Kad je reč o prevođenju za vreme suđenja, Vrhovni sud je konstatovao da Regionalni sud ne samo da je imenovao ovlašćenog sudskog tumača da pomaže za vreme suđenja, već je imenovao, na zahtev podnosioca predstavke, i advokata koji je istovremeno ovlašćeni sudski tumač za engleski jezik i sa kojim je podnosilac predstavke mogao da komunicira na svom maternjem jeziku. Sa stanovišta zakona, ni nestručno prevođenje, ni propust u imenovanju ovlašćenog sudskog tumača, sami po sebi, ne predstavljaju osnovu za poništavanje presude. To u najboljem slučaju može biti izvor (razlog) za osporavanje, na osnovu člana 281. § 1.4. Zakona o krivičnom postupku (videti dole navedeni paragraf 51) ako je odgovarajući zahtev odbijen na samom suđenju. Pored toga (in übrigen) istraga koju je obavio Vrhovni sud u skladu sa članom 185f Zakona o krivičnom postupku pokazalo je da su, protivno tvrdnjama iznetim u zahtevu podnosioca predstavke za ponisstenje presude, svi suštinski važni delovi optužnice, iskazi svedoka, dokumenti pročitani na samom suđenju kao i presuda, uključujući tu i njeno obrazloženje, bili prevedeni; taj posao je obavio ovlašćeni sudski tumač. Štaviše, podnosilac predstavke je imao priliku da komentariše tačke optužnice i dokaze bez ikakvih vremenskih ograničenja, kao i da postavlja pitanja svedocima.

38. U skladu sa članom 286. § 2. Zakona o krivičnom postupku g. Kamasinski je obavешten o datumu održavanja javne rasprave o žalbi na presudu i žalbi na nalog za isplatu naknade, a njegov branilac, dr Švank, pozvan je da prisustvuje raspravi. Dana 11. novembra 1981. godine g. Kamasinski je podneo zahtev za lično učešće u raspravi pred Vrhovnim sudom tvrdeći *inter alia*, da vrsta kazne na koju je osuđen zahteva procenu njegove ličnosti i da je stoga neophodno njegovo prisustvo. Štaviše, u predmetnom spisu pred Vrhovnim sudom nalazili su se i članci iz dnevnog lista "Kurir" koji su pisani sa mnogo predrasuda prema njemu i mogli bi negativno da utiču na Vrhovni sud. Ti članci koji su objavljeni 14, 15. i 16. novembra 1980. godine i u kojima je on opisan kao američki špijun opasan po Republiku Austriju nalazili su se i u predmetnom spisu Regionalnog suda koji je sudio u prvoj instanci. Konačno, u svome zahtevu g. Kamasinski je naveo da, budući da se njegova žalba odnosi i na građansko pravne aspekte presude, ne bi bilo pravično ako bi oštećene stranke iz potonje građanske parnice kojima treba da plati naknadu mogle da se pojave pred Vrhovnim sudom, a da se to isto njemu ne omogući.

Ovaj zahtev je odbijen odlukom Vrhovnog suda 20. novembra 1981. godine, zato što je Sud zaključio da ni u sudskim spisima, ni u podnesku koji je uputio podnosilac predstavke nema nikakvih konkretnih indikacija koje bi ukazivale na potrebu da on lično prisustvuje raspravi o žalbi. Naime, ako podnosilac predstavke veruje da bi mu lično prisustvovanje raspravi omogućilo da tvrdi kako je krivični postupak bio u suštini samo

rezultat sticaja nesrećnih okolnosti i nesporazuma, pre svega lingvistićke prirode, on onda oćigledno nije bio svestan pravila da pitanje krivice više ne može da se postavlja u žalbenom postupku. Štaviše, sve ostale okolnosti koje su navedene u njegovoj žalbi može da obrazloži i njegov branilac na roćištu. Odluka Vrhovnog suda dostavljena je braniocu g. Kamasinskog.

39. Kao osnov za žalbu na presudu u sućtini je poslućila tvrdnja da pretresno veće nije uzeo u obzir izvestan broj olakšavajućih okolnosti, kao što je ćinjenica da g. Kamasinski ranije nikada nije bio osućivan, da je ispunjavao sve svoje obaveze prema ženi i detetu, da je zapravo pogrešio kada nije shvatio da njegovo ponašanje ima odlike krivićnog dela, kao što nije uzeta u obzir ni ćinjenica da je za sasvim malu svotu prekoraćena granica koja razdvaja obićnu od teške pronevere (100.000 ATS).

Vrhovni sud je odbacio žalbu 24. novembra 1981. godine posle rasprave u kojoj je podnosioca predstavke zastupao njegov branilac. Vrhovni sud je smatrao da je kazna koju je izrekao Regionalni sud bila primerena i da je relativna težina olakšavajućih i otećavajućih okolnosti bila valjano procenjena. "Odluka o isplati naknade dvema oštećenim graćanskim strankama" bila je u skladu sa zakonom, pa stoga nema nikakvog razloga da se odluka o ovom pitanju prebacuje na veće koje bi raspravljalo po graćanskoj parnici, kako je to zahtevao podnosilac predstavke. U presudu Vrhovnog suda takoće su navedeni svi koji su prisustvovali raspravi po žalbi i nema nićega što bi ukazivalo na to da su te "oštećene stranke" ćije je zahteve za naknadu prihvatio Regionalni sud bile prisutne ili zastupljene u toku rasprave.

40. Podnosilac predstavke pućen je iz zatvora 16. decembra 1981. godine, da bi potom bio pritvoren radi izrućenja Sjedinjenim Amerićkim Državama. Konaćno je deportovan u januaru 1982. godine.

II Relevantno domaće zakonodavstvo

A. Tumaćenje

41. Ćlan 100. austrićskog Zakona o krivićnom postupku propisuje:

"Istraćni sudija će poveriti registrovanom sudskom tumaću prevod svih dokumenata saćinjenih na ma kom drugom jeziku sem slućbenog jezika Suda (nicht gerichtsublich) ako su relevantni za istragu, i uvrstiće ih u predmetni spis zajedno sa prevodom".

Na osnovu ćlana 163. ZKP:

"Kada svedok ne zna jezik koji se koristi na sudu (Gerichtssprache), biće pozvan prevodilac, sem u slućaju da i istraćni sudija i sudski ćinovnik znaju taj strani jezik. U zvanićnom zapisniku sa saslućanja ili u aneksu izjavama svedoka taj jezik će biti upotrebljen samo tamo gde je neophodno citirati taćan izraz koji je upotrebila ispitivana osoba (ćlan 104. § 3)".

Prema ćlanu 104. § 3, to je neophodno onda kada su izrazi koji se koriste vaćni za procenu celog pitanja, ili bi se moglo oćekivati da će taj zvanićni zapisnik biti proćitan na samom sućenju.

U vezi sa članom 198. § 3. ZKP, član 163. takođe, *mutatis mutandis*, propisuje kako će se odvijati ispitivanje lica optuženog za krivična dela (Beschuldigter) ukoliko to lice ne govori jezik koji se koristi na sudu.

42. Iz konteksta svih navedenih odredaba sledi da se one odnose na istragu pre suđenja koju obavlja istražni sudija (Voruntersuchung). Međutim, u smislu člana 248. § 1. ZKP, pravila koja mora da poštuje istražni sudija primenjivaće i predsedavajući sudija kada ispituje svedoke ili veštake na samom suđenju. Ne postoji nikakva izričita odredba koja se odnosi na pravila koja bi valjalo slediti u pogledu ispitivanja optuženog na suđenju ukoliko taj optuženi ne poznaje jezik koji se govori na sudu, ali je očigledno da se u sudskoj praksi primenjuju ista ona pravila koja se primenjuju u istražnom postupku, po osnovu analogije.

43. Kvalifikacije registrovanih prevodilaca (allgemein beeidete gerichtliche Dolmetscher) precizno su navedene u zakonu o sudskim veštacima i tumačima iz 1975. (Bundesgesetz über den allgemein beeideten gerichtlichen Sacherständigen und Dolmetscher, Bundesgesetzblatt für Österreich broj 137/1975). Na osnovu člana 14. ovog zakona, odredbe koje se odnose na veštake i koje, između ostalog, zahtevaju posebno znanje (Sachkunde) i poverljivost, odnosno sposobnost čuvanja tajne (Vertrauenswürdigkeit) (cf. član 2. § 2 (a) i (e)) odnose se i na prevodioce.

B. Zvanični branilac

44. Član 39. § 1. Zakona o krivičnom postupku propisuje da u svim krivičnim predmetima optuženi ima pravo na svog branioca (Verteidiger) koga može izabrati sa spiska advokata koji se nalazi u Apelacionom sudu.

45. Pod određenim uslovima branilac po službenoj dužnosti (beigegebener Verteidiger) mora biti dodeljen optuženome. On može biti ili branilac iz programa pravne pomoći koga će platiti država ili zvanični branilac po službenoj dužnosti koji će se, u slučajima gde je zastupanje apsolutno neophodno, imenovati na račun optuženog. Postupak koji u svim ovim slučajevima treba slediti propisan je u članu 41. ZKP čiji relevantni deo glasi:

"(2) Ako je lice optuženo za krivično delo a (optuženi) nije u stanju da ... snosi troškove odbrane, Sud će na /njegov/ zahtev odlučivati da li će mu odrediti advokata odbrane čiji honorar i ostale troškove /to lice/ neće morati da snosi ukoliko je to i u meri u kojoj je to neophodno u interesu pravde, posebno u interesu odgovarajuće odbrane. ..."

(3) Ako za suđenje koje se odvija pred porotničkim sudom ili sudom u kome postoje laičke sudije-zamenici optuženi ili njegov pravni zastupnik nisu izabrali advokata odbrane, i ako nijedan branilac nije određen u skladu sa gore navedenim stavom 2, Sud će sam imenovati advokata odbrane čiji će honorar i ostale troškove morati da snosi optuženi, ukoliko ne budu zadovoljeni uslovi za imenovanje advokata odbrane u skladu sa gore navedenim stavom 2. ..."

Član 42. § 2. dalje propisuje:

"Ako Sud odluči da imenuje advokata odbrane, on će o tome obavestiti Odbor Advokatske komore nadležne za područje u kome se sud nalazi, kako bi taj Odbor mogao da imenuje advokata (Rechtsanwalt) kao zastupnika odbrane".

46. Zamena advokata odbrane tokom postupka regulisana je članom 44. § 2. ZKP, u kome se propisuje:

"Osoba koja je optužena za krivično delo može u svakom trenutku promeniti slobodno izabranog advokata odbrane drugim advokatom. Isto tako, posao koji je poveren zvanično imenovanom advokatu odbrane biće prekinut čim optužena osoba imenuje drugog advokata. Međutim, u takvim slučajevima promena na mestu branioca ne sme dovesti do odlaganja niti kašnjenja u samom postupku".

Zakon o advokaturi (Rechtsanwaltsordnung, Bundesgesetzblatt für Österreich No. 96\1868, tekst sa izmenama i dopunama) sada propisuje da, u nekim slučajevima koji obuhvataju sukob interesa ili postojanje predrasuda, zvanično imenovani branilac može biti zamenjen drugim braniocem (član 45. § 4. u verziji Bundesgesetzblatt für Österreich No. 383\1983). U trenutku kada se sve ovo događalo, takva odredba nije postojala. Međutim, u praksi je Odbor Advokatske komore mogao da zameni imenovanog branioca ukoliko je smatrao da je to neophodno.

47. Član 9. § 1. Zakona o advokaturi nalaže braniocu da svoj posao obavlja u skladu sa zakonom i da revnosno brani prava stranke koju zastupa, da to čini dobronamerno i savesno ("mit Eifer, Treue und Gewissenhaftigkeit"). Na osnovu člana 11. § 1. on je dužan da obavlja posao koji mu je poveren dok god taj posao nije okončan i snosi odgovornost ukoliko to ne učini. Međutim, prema uspostavljenom običajnom pravu (Österreichische Juristen-Zeitung, Evidenzblatt, 1969, no. 353) on ne podleže sudskoj kontroli u pogledu toga da li je korektno i opravdano obavio svoje zadatke ("richtig und zweckmässig"). S druge strane, Vlada je na javnoj raspravi 19. juna 1989. godine istakla da Konvencija ima status Ustavnog zakona u Austriji što za posledicu opet ima to da su sudovi dužni da obezbede poštovanje člana 6. § 3 (c) koji jamči pravo optuženog na pravnu pomoć.

Ne postoji odredba koja nalaže imenovanje advokata odbrane koji bi poznao jezik optuženog u slučaju da optuženi ne razume ili ne govori jezik koji se govori na sudu, ali će u praksi, ukoliko to optuženi traži i ukoliko je to moguće, biti imenovan advokat koji u odgovarajućoj meri govori jezik optuženog.

C. Pregled sudskih spisa

48. Pitanje načina na koji optuženi ili njegov branilac mogu da pregledaju sudske spise regulisano je članom 45. § 2. Zakona o krivičnom postupku, gde se, između ostalog, kaže:

"Istražni sudija će izaći u susret zahtevu advokata odbrane za pregled sudskih spisa, sem stenograma sa rasprave, u prostorijama suda i omogućiće mu da kopira taj materijal; alternativno, istražni sudija može sam da preda fotokopije braniocu. Tamo gde optuženi nema pravnog zastupnika, on sam ima pravo da koristi sva prava koja pripadaju advokatu

odbrane, a optuženi koji se nalazi u pritvoru može dobiti dozvolu da pregleda spise u prostorijama pritvorske jedinice ili zatvora. ..."

D. Uvodno izlaganje optuženog

49. Član 245. Zakona o krivičnom postupku omogućuje optuženom da sam održi uvodno izlaganje. Neposredno pošto proces započne, predsedavajući sudija postavlja optuženome pitanje u vezi sa sadržajem optužnice. Ako se optuženi izjasni da nije kriv u pogledu optužnice, predsedavajući sudija mora da mu objasni da on ima pravo da se suprotstavi tačkama optužnice tako što će dati koherentnu izjavu zasnovanu na činjenicama i što će izneti svoje komentare na svaki pojedinačni predočeni dokaz. Optuženi nije dužan da dogovori ni na jedno pitanje koje sudija postavlja.

E. Zapisnici

50. Član 271. Zakona o krivičnom postupku bavi se čuvanjem zapisnika i arhivskog materijala sa suđenja:

"(1) Pod pretnjom poništenja čuvaće se zapisnik sa suđenja koji će potpisati Predsednik i Sekretar Suda. Zapisnik treba da sadrži imena članova postupajućeg Suda, svih stranaka i njihovih pravnih zastupnika, treba da dokumentuje sve suštinski značajne formalnosti u vezi sa postupkom, posebno sve ono što se moglo čuti od svedoka i veštaka i delove spisa koji su pročitani na Sudu, podatke o tome da li su svedoci i veštaci polagali zakletvu i iz kog razloga su položili zakletvu i, konačno, treba da sadrži sve zahteve stranaka istaknute tokom suđenja i sve odluke koje je u vezi sa tim zahtevima doneo Predsednik Suda. Stranke imaju pravo da zahtevaju da se neke konkretne stvari posebno detaljno unesu u zapisnik, kako bi zaštitile svoja prava.

(2) Tamo gde su važne precizne formulacije upotrebljene na Sudu, Predsednik će na zahtev stranke odmah naložiti da se naglas pročitaju pojedini pasusi.

(3) Odgovori optuženog i iskazi svedoka ili veštaka treba da budu pomenuti samo ukoliko sadrže nešto po čemu se razlikuju, što je izmenjeno ili dopunjeno u odnosu na izjave koje se već nalaze u spisu, ili u slučaju da svedoci ili veštaci prvi put govore na javnoj raspravi.

(4) Ako Predsednik Suda ili Veće smatraju da je to potrebno, oni mogu naložiti da svi iskazi dati na Sudu budu stenografisani; to će uvek biti naloženo onda kada to zahteva jedna od strana u sporu, s tim što taj zahtev mora biti dat blagovremeno i moraju biti deponovana sredstva za pokriće dodatnih troškova s tim u vezi. Stenografske beleške će, međutim, biti transkribovane na normalan jezik i pismo u roku od 48 sati, biće podnete na overu Predsedniku Veća ili sudiji koga on delegira i biće pridodate zapisniku.

(5) Strane imaju pravo da pregledaju gotov zapisnik i priloge zapisniku i da naprave fotokopije".

F. Postupak poništenja pred Vrhovnim sudom

51. Zahtev za poništenje pred Vrhovnim sudom može se temeljiti isključivo na specifičnim osnovama koje su pobrojane u članu 281. § 1. Zakona o krivičnom postupku.

U tom smislu, zahtev za poništenje može se podneti

"1a. ako optuženi nema branioca na suđenju iako postoji zakonska obaveza da ga zastupa advokat;

...

3. ako je došlo do prekida suđenja, ili pak nije poštovana odredba koja izričito nalaže da takav prekid suđenja zahteva poništenje;

...

4. ako na suđenju nije doneta odluka o podnesku lica koje je uložilo zahtev za poništenje procesa ili je doneta privremena odluka kojom se taj zahtev ili primedba osobe koja traži poništenje procesa odbacuje na način kojim se prenebregavaju ili se nepravilno primenjuju pravne odredbe ili proceduralna načela čije je poštovanje neophodno za to da se obezbedi da se proces odvija u skladu sa suštinskim zahtevima koji se postavljaju kako tužbi, tako i odbrani;

5. ako se u presudi pretresnog veća ... ne navode nikakvi razlozi kojima se obrazlaže ta presuda ili su pak ti razlozi izrazito manjkavi;

...

9. ako je presuda izrečena tako da to predstavlja kršenje ili pogrešnu primenu statutarnih odredaba u vezi sa sledećim pitanjem

(a) da li delo za koje se optuženi tereti spada u krivično delo u okviru nadležnosti datog suda;

(b) da li postoje okolnosti koje isključuju mogućnost izricanja kazne ili gonjenja zbog navedenog dela ...;

(c) ..."

Primeri one vrste osnova koje se pominju u stavu 1.3 jesu propust da se pročita optužnica na početku suđenja (kako je to naloženo članom 244. Zakona o krivičnom postupku), propust da se optuženi upozna sa sadržajem iskaza svedoka koji su saslušani u njegovom odsustvu (kako to nalaže član 250. ZKP) i propust da se u presudi izrekne na kojim osnovama počiva utvrđivanje krivice (kako to nalaže član 260. ZKP). Međutim, propust da se to što treba pročitati na suđenju pročita na jeziku koji optuženi čiji maternji jezik nije nemački može da razume ne predstavlja kobnu grešku koja bi zahtevala da presuda kojom je krivica utvrđena bude poništena (videti presudu Vrhovnog suda u ovom predmetu - gore navedeni paragraf 37).

52. Prema članu 285c Zakona o krivičnom postupku Vrhovni sud će, pošto pribavi mišljenje vrhovnog tužioca, razmotriti na privatnoj sednici da li su vrhovni tužilac ili sudija izvestilac predložili *inter alia*, primenu člana 285d ili f ZKP. Član 285d, *inter alia*, propisuje da zahtev za poništavanje presude bude odbačen odlukom donetom na privatnoj sednici Vrhovnog suda ukoliko Vrhovni sud jednoglasno zaključi da su zahtevi utemeljeni na podstavovima 1-8 člana 181. § 1. izrazito neosnovani.

Zahvaljujući članu 285f Vrhovni sud, "kada raspravu vodi na privatnoj sednici, može ... naložiti da se istraže činjenice u vezi sa navodnim procesnim greškama (član 281. § 1.1-4)".

Kada Vrhovni sud ne donese odluku na privatnoj sednici, optuženi koji nema branioca a nalazi se u pritvoru treba a bude obavešten o datumu određenom za raspravu i treba da mu bude saopšteno da se može pojaviti samo preko zastupnika-advokata (član 286. § 2). U slučaju da optuženi ima branioca, onda će samo taj branilac biti obavešten o datumu održavanja rasprave (član 286. § 3). U skladu sa onim što nalaže član 287. § 3. optuženi ili njegov branilac uvek imaju pravo na poslednju reč (letzte Äusserung) na raspravi.

G. Žalbeni postupak pred Vrhovnim sudom

53. Postupci pred Vrhovnim sudom po žalbama koje su uložene na presudu u načelu su javni (videti član 294. §§ 4. i 5. Zakona o krivičnom postupku). Pitanje krivice ili nevinosti u takvim se žalbenim postupcima ne razmatra. Kada žalbu na presudu ulaže isključivo optuženi, Vrhovni sud nema ovlašćenja da izrekne oštriju kaznu od one koja je izrečena u prvoj instanci (član 295. § ZKP).

54. Prisustvo optuženog na javnoj raspravi po žalbi koju je uložio regulisano je članom 296. § 3, druga alineja; u vreme ovog spora taj tekst je glasio:

“Kada je re o utvrđivanju datuma za javnu raspravu i postupak, članovi 286. i 287. primenjuju se *mutatis mutandis*, pod uslovom da optuženi koji nije u pritvoru uvek bude pozvan da obavezno prisustvuje raspravi, dok optuženi koji jeste u pritvoru treba da bude izveden pred sud”.

Član 296. § 3. izmenjen je i dopunjen 1983. i 1987. godine. Druga alineja danas propisuje da optuženi koji se nalazi u pritvoru treba da bude izveden pred sud ukoliko to zahteva u svojoj žalbi ili u svojoj kontraizjavi ili ukoliko je njegovo prisustvo neophodno u interesu valjanog sprovođenja pravde ili iz nekih drugih razloga.

Član 296. § 3, poslednja alineja, dalje precizira da će “ukoliko je žalba usmerena protiv presude kojom se zadovoljavaju građanskopravna potraživanja, oštećena strana o kojoj je reč takođe biti pozvana na raspravu” (prevod sa nemačkog).

POSTUPAK PRED KOMISIJOM

55. Podnesak g. Kamasinskog (broj 9783/82) upućen je Komisiji 6. novembra 1981. godine. On je tu izneo brojne pritužbe koje su, između ostalog, obuhvatale sledeće: tokom postupka u prvoj instanci onemogućeno mu je da ostvari svoje pravo na odbranu zajamčeno članom 6. §§ 2. i 3. Konvencije. Pored toga, nije imao pravično suđenje u skladu sa zahtevima člana 6. § 1. i bio je žrtva diskriminacije, što predstavlja kršenje člana 14, pre svega zbog toga što se pravi razlika u tretmanu između optuženih koji govore i optuženih koji ne govore nemački. Postupak za poništenje nije bio pravičan zbog toga što mu nije pružena prilika da komentariše dokaze koje je pribavio Vrhovni sud tokom svoje istrage. Došlo je i do diskriminacije tokom žalbenog postupka budući da, za razliku od optuženih koji su na slobodi i “građanskih stranaka - oštećenih” u njegovom

predmetu”, on nije dobio dozvolu da prisustvuje javnoj raspravi pred Vrhovnim sudom. Protivno članu 13, nije mu bilo omogućeno da po austrijskom zakonu koristi delotvoran pravni lek kako bi se ispravila situacija koja je dovela do navodnog kršenja člana 6.

56. Komisija je predstavku proglasila prihvatljivom 8. maja 1985. godine. U izveštaju koji je usvojila 5. maja 1988. godine (član 31), Komisija je izrazila sledeće mišljenje:

(a) kada je reč o postupku pred Regionalnim sudom, nije bilo kršenja prava podnosioca predstavke da

(i) bude informisan, na jeziku koji razume i sasvim detaljno, o svim optužbama koje ga terete (član 6. § 3(a)) (jedanaest glasova prema šest);

(ii) ima odgovarajuće mogućnosti za pripremu odbrane (član 6. § 3(b)) (četnaest glasova prema tri);

(iii) koristi pravnu pomoć (član 6. § 3(c)) (jednoglasno);

(iv) da ispita svedoke (član 6. § 3(d)) (jednoglasno);

(v) koristi pomoć prevodioca (član 6. § 3(e)) (petnaest glasova, uz dva uzdržana);

(vi) ima pravičnu raspravu (član 6. § 1) (jedanaest glasova prema šest);

(vii) uživa pretpostavku nevinosti (član 6. § 2) (ponovo jednoglasno);

(b) kada je reč o postupku pred Vrhovnim sudom po zahtevu za poništenje presude, Komisija je zaključila da je došlo do kršenja člana 6. § 1 (jednoglasno);

(c) kada je reč o postupku pred Vrhovnim sudom po žalbi, da je došlo do kršenja člana 14. u vezi sa članom 6. § 1. i sa članom 6. § 3(c) (pravo lica da samo sebe brani) (deset glasova prema jedan, uz šest uzdržanih);

(d) kada je reč o predmetu u celini, Komisija je zaključila da ne iskrsava nikakvo posebno pitanje na osnovu člana 13 (jednoglasno).

Ceo tekst mišljenja Komisije i izdvojena mišljenja sadržana u izveštaju objavljuju se kao aneks ove presude.*

* Napomena Sekretara. Iz praktičnih razloga, ovaj aneks će se pojaviti samo u štampanoj verziji presude (vol. broj 168. serija A Publications of the Court), ali se primerak izveštaja Komisije može na zahtev dobiti u Sekretarijatu.

ZAVRŠNI PODNESCI SUDU

57. Na javnoj raspravi održanoj 19. juna 1985??? 1989. godine zatražio je od Suda

“da zaključi kako u ovom slučaju odredbe člana 13. ... kao i člana 6. §§ 1, 2. i 3(a) do (e) i člana 6. § 1. u vezi sa članom 14. nisu bile prekršene, te da stoga činjenice koje predstavljaju osnov ovog slučaja ne ukazuju ni na kakvo kršenje Konvencije”.

58. Sa svoje strane branilac podnosioca predstavke u suštini je ostao pri završnim zaključcima navedenim u sažetom podnesku podnosioca predstavke, u kome se od Suda traži da zaključi da je

“1. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da se brani sam ili preko pravnih zastupnika koje sam izabere, što je kršenje člana 6. § 3 (c).

2. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na adekvatnu i delotvornu pravnu pomoć, kako bi se osiguralo ostvarivanje njegovog prava na pravično suđenje, što je kršenje člana 6. § 3(c) u smislu člana 6. § 1(pravo na pravično suđenje).

3. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da bude obavešten, na jeziku koji razume, o uzrocima i svim detaljima optužbe za krivična dela protiv njega, što je kršenje člana 6. § 3(a).

4. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da iskoristi mogućnost da se pripremi za odbranu što je kršenje člana 6. § 3(b).

5. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno korišćenje delotvornog pravnog leka kako bi se ublažile posledice svih prethodno navedenih kršenja (1-4), a to, samo po sebi, predstavlja kršenje člana 13. Konvencije.

6. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na adekvatnu i delotvornu pomoć prevodioca kako bi se osiguralo ostvarivanje njegovog prava na pravično suđenje, što je kršenje člana 6. § 3(e) u vezi sa članom 6. § 1. (pravo na pravično suđenje).

7. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da delotvorno ispita svedoke optužbe (prisustvo suđenju) u vezi sa tačnošću i preciznošću njihovih iskaza, što je kršenje člana 6. § 3(d) i u vezi je sa kršenjem člana 6. § 3(e) kao što je već ranije opisano.

8. Podnosiocu predstavke bio uskraćen efikasan pravni lek radi ublažavanja posledica svih gore navedenih kršenja (6-7), a to samo po sebi predstavlja kršenje člana 13. Konvencije.

9. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da ispita svedokinju optužbe Tereziju Hakl u vezi sa tačnošću i preciznošću iskaza koji je dala u svom svedočenju, što je kršenje člana 6. § 3(d) Konvencije.

10. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da bude informisan, na jeziku koji razume, detaljno o svim razlozima optužbi za krivična dela koja je protiv njega izjavila svedokinja Terezija Hakl, što je kršenje člana 6. § 3(a), (d), (e).

11. Podnosiocu predstavke bio uskraćen efikasan pravni lek kako bi se ublažile posledice gore navedenih kršenja (kršenje 9 i 10), a to, samo po sebi, predstavlja kršenje člana 13. Konvencije.

12. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da otkloni sve protivrečnosti koje su mogle iskrnuti kao rezultat pogrešnog prevođenja, a to uskraćivanje prava na odbranu predstavlja kršenje člana 6. § 3(b), (c) i (e) (kada se sagledava pojedinačno ili u vezi sa članom 6. § 1. i članom 14).

13. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na pravično suđenje zbog kršenja navedenih gore pod brojem 12. i oslanjanja na dokaze dobijene u svetlosti tog kršenja kako bi se potkrepio zaključak o krivici; kombinacija svih tih činilaca, protivna je članu 6. § 1. (pravo na pravično suđenje).

14. Podnosilac predstavke dalje tvrdi da je bio žrtva diskriminatornog tretmana što je kršenje člana 14, zbog toga što nije u stanju da razume jezik koji se govori o sudu, pa samim tim nije mogao da ostvari prava koja su mu zajamčena odredbama člana 6. § 3(b) u istoj onoj meri u kojoj to može osoba koja se brani na tom sudu, a razume jezik na kome se postupak odvija.

15. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na delotvorni pravni lek kako bi se ublažile posledice gore navedenih kršenja (12-14), a to, samo po sebi, predstavlja kršenje člana 13.

16. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da mu se omogući da prisustvuje i ispita svedoke odbrane pod istim uslovima kao i svedoke optužbe, što je kršenje člana 6. § 3(d).

17. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da ispita svedoke optužbe po imenu Velington i Bruk u vezi sa istinitošću i preciznošću njihovih iskaza u svedočenju koje su bez zakletve izneli protiv njega, što je kršenje člana 6. § 3(d) Konvencije.

18. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da bude informisan, na jeziku koji razume, o razlozima i detaljima krivičnih optužbi koje su protiv njega izjavili svedoci Bruk i Velington, što je kršenje člana 6. § 3(a) Konvencije.

19. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na delotvoran pravni lek kako bi se ublažile posledice gore navedenih kršenja (kršenja 16-18), a to je, samo po sebi, povreda člana 13. Konvencije.

20. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na pretpostavku nevinosti pred nezavisnim sudskim organom pre no što je njegova krivica utvrđena u skladu sa zakonom, a to, samo po sebi, predstavlja kršenje člana 6. §§1. i 2. Konvencije.

21. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na pretpostavku nevinosti sve dok se u skladu sa Zakonom ne utvrdi njegova krivica, što je kršenje člana 6. § 2.

22. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da mu se sudi pred nepristrasnim sudskim organom, što je kršenje člana 6. § 1.

23. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na delotvorni pravni lek kako bi se ublažile posledice gore navedenih kršenja (kršenje 20-22) što je samo po sebi povrede člana 13. Konvencije.

24. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da koristi besplatnu pomoć prevodioca, što je kršenje člana 6. § 3(e).

25. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da veruje kako se od njega neće tražiti da plati honorar prevodioca bez obzira na pitanje krivice, što je kršenje člana 6. § 3(e) i člana 6. § 1. (pravo na pravično suđenje).

26. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo da se brani kako je to propisano članom 6. § 3. i bilo mu je uskraćeno pravo na upotrebu pravnog leka što je kršenje Konvencije u članu 13; ta navedena prava bila su mu uskraćena zbog diskriminatorne primene austrijskog zakona o krivičnom postupku, a to samo po sebi predstavlja kršenje člana 14. Konvencije.

27. Podnosiocu predstavke bilo uskraćeno pravo na javno suđenje potpuno u skladu sa načelima demokratije, što je kršenje člana 6. § 1. Konvencije”.

VAŽEĆI ZAKONI

I OBIM SLUČAJA PRED SUDOM

59. U svojoj odluci od 8. maja 1985. godine u kojoj se utvrđuje obim slučaja pred Sudom (videti kao najnoviji pravni autoritet presudu u predmetu Sering od 7. jula 1989, serija A broj 161, str. 46, § 115. *in fine*) Komisija je proglasila predstavku g. Kaminskog u celini prihvatljivom (videti gore navedeni paragraf 56). Sud dakle ima nadležnost da uzme u razmatranje sve pritužbe koje je g. Kamasinski podneo u fazi prihvatljivosti, bez obzira na to da li su te predstavke pojedinačno navedene u izveštaju Komisije. Ovo nije osporio delegat Komisije.

II PRETHODNA PRIMEDBA O NEISCRPLJIVANJU DOMAĆIH PRAVNIH LEKOVA

60. Vlada je smatrala, kako je to već bila istakla i pred Komisijom, da podnosilac predstavke nije iscrpeo sve domaće pravne lekove u tom smislu što neke od svojih pritužbi nije uputio u odgovarajućem trenutku austrijskim sudovima na razmatranje. Ova prethodna primedba mora, međutim, biti odbačena, kao neblagovremena, budući da ju je Vlada istakla tek na javnoj raspravi 19. juna 1989. godine a ne, kako to nalaže Pravilo 47. § 1. Poslovnika o radu Suda, pre isteka roka utvrđenog za podnošenje pismena.

III NAVODNO KRŠENJE ČLANA 6, SAGLEDANA POJEDINAČNO ILI U VEZI SA ČLANOM 14

61. U podnesku podnosioca predstavke tvrdi se da su tokom krivičnog postupka koji je protiv njega vođen u Austriji njemu u mnogim aspektima bila uskraćena prava na pravično suđenje, da je povređeno njegovo pravo na odbranu i da je on bio žrtva

diskriminacije, što je sve protivno različitim odredbama člana 6. Konvencije, ... da se njeni članovi razmatraju pojedinačno, zajedno ili u vezi sa članom 14. Članovi 6. i 14. Konvencije propisuju:

Član 6.

“1. Svako, tokom odlučivanja ... o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu Zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti sa celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost rasprave mogla da naškodi interesima pravde.

2. Svako ko je optužen za krivično delo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona.

3. Svako ko je optužen za krivično delo ima sledeća minimalna prava:

(a) da u najkraćem mogućem roku, detaljno i na jeziku koji razume, bude obavešten o prirodi i razlozima za optužbu protiv njega;

(b) da ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane;

(c) da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere ili, ako nema dovoljno sredstava da plati pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno kada interesi pravde to zahtevaju;

(d) da ispituje svedoke protiv sebe ili da mu se omogući da se oni ispituju i da se obezbedi prisustvo i saslušanje svedoka u njegovu korist pod istim uslovima koji važe za one svedoke koji svedoče protiv njega;

(e) da dobije besplatnu pomoć prevodioca ako ne razume ili ne govori jezik koji se koristi na sudu”.

Član 14.

“Uživanje prava i sloboda predviđenih (ovom) Konvencijom obezbeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili kakvo drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, povezanost s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili neki drugi status”.

62. Jemstva navedena u stavovima 2. i 3. člana 6. predstavljaju sastavne delove opšteg koncepta pravičnog suđenja koje je otelotvoreno u stavu 1. (videti, kao najnoviji pravni autoritet, presudu u predmetu Kostovski od 20. novembra 1989. godine, serija A, broj 166, str. 19, § 39). Na javnoj raspravi 19. juna 1989. godine pravni zastupnik g. Kamasinskog opisao je osnovnu premisu svoga podneska kao stav da je njegovom klijentu bilo uskraćeno pravično suđenje, i ukazao na mnoge specifične pritužbe koje predstavljaju deo opšte pritužbe na uskraćivanje njegovom branjeniku prava da

raspravnom veću iznese svoje viđenje onoga što se dogodilo. S obzirom na prirodu navodnih povreda Konvencije na koje ukazuje podnosilac predstavke, Sud smatra da bi bilo celishodno grupisati pojedina, međusobno povezana pitanja koja su sastavni deo predstavke i onda razmotriti relevantne stavove člana 6. zajedno uzev, i tamo gde je to potrebno, u vezi sa članom 14.

A. Postupak pred Regionalnim sudom

1. Pravna pomoć

63. Jedna od glavnih stavki u pritužbama g. Kamasinskog odnosila se na to da njegov branilac koga je imenovao Sud u okviru programa pravne pomoći, dr Štajdl, nije pružio delotvorne pravne savete u pripremi i vođenju slučaja, što je sve za posledicu imalo uskraćivanje pravičnog suđenja podnosiocu predstavke.

G. Kamasinski je s tim u vezi naveo da advokat nije prisustvovao raspravi o optužnici (videti gore navedeni paragraf 15), da su njegove posete zatvoru pre suđenja bile veoma kratke (videti gore navedene paragrafe 14. i 17). G. Kamasinski je optužio svog branioca da ga pre suđenja nije upoznao sa dokazima kojima je raspolagala tužba. Podnosilac predstavke je takođe kritikovao rad advokata na samom suđenju i to po nekoliko stavki, na primer u tom smislu što je pristao na uvođenje pisanih izjava (iskaza) svedoka koji se nisu pojavili na sudu, zatim što nije podneo određene zahteve kako bi se očuvalo pravo na podnošenje zahteva za poništenje i što je u završnoj reči tražio “blagu kaznu” (“mildes Urteil”) (videti gore navedene paragrafe 25 do 27). Podnosilac predstavke dalje navodi da je posle incidenta usled koga je njegov branilac bezuspešno zahtevao da se povuče iz slučaja (videti gore navedeni paragraf 25) on “zapravo ostao bez mogućnosti da koristi bilo kakve pravne savete”. Po njegovom mišljenju, odsustvo opipljivih dokaza o delotvornim pravnim savetima jasno se ispoljilo u činjenici da je dr Štajdl predao dr Švanku, braniocu imenovanom u okviru programa pravne pomoći za postupak po žalbi i po zahtevu za poništenje presude predao nepotpuni predmetni spis (videti gore navedeni paragraf 34).

Podnosilac predstavke je pritom naveo da je došlo do kršenja stavova 1. i 3 (c) člana 6.

64. Vlada je skrenula pažnju na usluge koje je svome branjeniku pružio dr Štajdl. Po mišljenju Vlade, austrijske vlasti su ispunile svoje obaveze koje proističu iz člana 6. § 3(c) time što su imenovale, a potom i zamenile branioce iz programa pravne pomoći u različitim fazama postupka.

U svojoj proceni dokaza ni Komisija nije zaključila da je došlo do bilo kakvog kršenja člana 6. § 3(c).

65. Ni u jednom trenutku, nije se dogodilo da g. Kamasinski ne bude zastupan pred austrijskim sudovima. Dr Štajdl, advokat koji je istovremeno i registrovani sudski tumač za engleski jezik, imenovan je kao advokat odbrane iz programa pravne pomoći onda kada je postalo jasno da branilac koji je prvobitno imenovan nedovoljno dobro zna engleski pa nije u mogućnosti da komunicira sa svojim klijentom (videti gore navedeni paragraf 13). Posle suđenja dr Štajdl je i sam zamenjen dr Švankom, ubrzo pošto je

zatražio od Advokatske komore da ga oslobodi dužnosti advokata odbrane (videti gore navedeni paragraf 33).

Sasvim je izvesno da imenovanje advokata odbrane iz programa pravne pomoći ne mora nužno, samo po sebi, rešiti pitanje ispunjenja svih odredaba člana 6. § 3(c). Kao što je Sud naveo u presudu u predmetu Artiko, od 13. maja 1980. godine:

“Nije svrha Konvencije da jemči prava koja su teorijska ili iluzorna, već prava koja su praktična i delotvorna Puko imenovanje, samo po sebi, ne osigurava delotvornu pomoć, budući da advokat koji je imenovan u okviru programa pravne pomoći može da premine, može da se ozbiljno razboli ili da duže vreme bude sprečen da radi ili da u celosti ispunjava sve svoje dužnosti. Ako budu obaveštene o situaciji, vlasti su dužne ili da ga zamene, ili da ga nateraju da ispuni svoje obaveze”. (Serija A broj 37, str. 16, § 33)

Ipak, kako se dalje navodi u toj presudi, “država ne može biti smatrana odgovornom za svaki nedostatak u radu advokata imenovanog iz programa pravne pomoći i u svrhu tog programa” (ibid., str. 18, § 36). Iz same nezavisnosti advokatske profesije u odnosu na državu sledi da je ponašanje advokata odbrane u suštini pitanje koje se rešava između branjenika i njegovog branioca, svedjedno da li je branilac imenovan iz programa pravne pomoći ili su njegove usluge privatno finansirane. Sud se slaže sa Komisijom da se od nadležnih nacionalnih vlasti odredbama člana 6. § 3(c) zahteva da intervenišu samo ukoliko neuspeh branioca imenovanog iz programa pravne pomoći da pruži efikasnu odbranu svome klijentu bude izrazit ili takav da na neki drugi način privuče pažnju nadležnih vlasti.

66. Za razliku od branioca u slučaju Artiko koji je, “od samog početka, ... isticao da nije u mogućnosti da deluje” (ibid., str. 16, § 33), dr Štajdl je preduzeo čitav niz koraka pre suđenja u svome svojstvu advokata odbrane g. Kamasinskog. On je tako posetio g. Kamasinskog u zatvoru u devet navrata, uložio je žalbu protiv odluke o zadržavanju u pritvoru i uputio je pisane i usmene (telefonom) podneske zahtevajući prisustvo svedoka (videti gore navedene paragrafe 14, 17. i 18). Sve ove akcije svakako nisu bile takve da skrenule pažnju nadležnih organa vlasti na eventualno neefikasno pravno zastupanje.

67. Podnosilac predstavke, g. Kamasinski, smatrao je, međutim, da je on u periodu pre suđenja uložio znatne napore da bi vlastima skrenuo pažnju na manjkavosti u radu svog pravnog zastupnika, što je činio pre svega time što je pisao sudiji-predsedavajućem raspravnog veća.

68. Kao i Komisija, i Sud je spreman da zaključi u korist podnosioca predstavke da su pisma od 19, 23. (ili 24) i 30. marta 1981. koje je on uputio sudiji predsedavajućem, a koja sada nedostaju iz zvaničnog sudskog spisa bila u osnovi onakva kako su rezimirana u pismima koja je uputio predsedavajućem sudiji 4. i 18. maja 1981. godine posle suđenja (videti gore navedene paragrafe 19. i 23).

Kako je navedeno u tim dvama potonjim pismima, g. Kamasinski je u pismu od 19. marta izričito zahtevao od predsedavajućeg sudije da oslobodi dužnosti dr Štajdla ukoliko je činjenica da je imenovan advokat kome je poveren posao zastupanja poslužila kao osnov

da se samom g. Kamasinskom uskrati mogućnost direktnog pristupa dokazima u sudskom predmetnom pisu. Ovaj zahtev se ne može smatrati kao istovetan sa obaveštavanjem pretresnog veća da postoje osnove za intervenciju u pogledu načina na koji pravni zastupnik obavlja posao. Nasuprot tome, posle suđenja i pošto je proglašen krivim, g. Kamasinski je 6. aprila 1981. uputio pisani zahtev za imenovanje novog advokata pozivajući se pritom na to da se on “ne slaže sa dr Štajdlom”. Ovaj zahtev upućen posle suđenja ponovljen je, *inter alia*, u pismima od 21. aprila i 4. maja 1981. godine upućenima predsedavajućem sudiji; u tim pismima g. Kamasinski je tvrdio da ga dr Štajdl nije korektno branio (videti gore navedene paragrafe 31. i 32).

Preostaje još pritužba za koju g. Kamasinski kaže da ju je izrekao predsedavajućem sudiji u svome pismu od 30. marta, kada je tvrdio da ga “dr Štajdl nije pripremio za suđenje, niti mu je obezbedio ili preveo sve relevantne iskaze svedoka” (videti gore navedene paragrafe 19. i 23). Mada predsedavajući sudija nije direktno odgovorio na pisma koja mu je g. Kamasinski uputio pre suđenja, Sud nema razloga da sumnja da je predsedavajući sudija o tim pismima razgovarao sa dr Štajdlom (videti gore navedeni paragraf 19 *in fine*). Očigledno je da predsedavajući sudija nije smatrao da je potrebno zameniti advokata imenovanog iz programa pravne pomoći. Ne može se reći da je ta odluka bila neracionalna.

69. Kao što se vidi iz njegovih pisama upućenih dr Štajdlu i zatvorskom pravniku 12. i 25. marta 1981. godine kao i iz njegovih izjava datih službenicima Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Beču (videti gore navedene paragrafe 18, 20. i 22), g. Kamasinski je bio nezadovoljan pripremom svoje odbrane. Nema, međutim, ničega što bi ukazivalo na to da su u fazi pre suđenja austrijske vlasti imale razloga da intervenišu zbog zabrinutosti za način na koji je podnosilac predstavke bio pravno zastupljen. Nema dokaza da su se vlasti oglasile o specifične mere bezbednosti u pogledu pravne pomoći na osnovu paragrafa 3(c) člana 6, niti o opšte mere bezbednosti čiji je cilj obezbeđivanje pravičnog suđenja u skladu sa stavom 1. člana 6.

70. Na samom suđenju iskrasao je spor između podnosioca predstavke i dr Štajdla, usled čega je dr Štajdl zatražio od pretresnog veća da ga oslobodi dužnosti advokata odbrane; taj njegov zahtev je, međutim, odbijen (videti gore navedeni paragraf 25). Mada se iz zapisnika ne vidi da je sam g. Kamasinski zatražio da njegov branilac bude zamenjen (*ibid.*) austrijskim pravosudnim vlastima je ovim stavljeno do znanja da, po mišljenju g. Kamasinskog, uslovi ponašanja odbrane nisu idealni. Međutim, u materijalu predloženom Sudu nema osnova na temelju kojih bi se moglo zaključiti da je odluka pretresnog veća da ne oslobodi dr Štajdla njegovih dužnosti, sama po sebi, imala za posledicu potonje lišavanje g. Kamasinskog delotvorne pravne asistencije njegovog advokata.

Možda je ispravno reći da je odbrana na suđenju mogla da se obavlja i na drugačiji način, ili čak da je dr Štajdl u izvesnim aspektima delovao protivno onome što je g. Kamasinski u tom trenutku ili kasnije smatrao načinom rada koji bi bio u njegovom najboljem interesu. Međutim, uprkos kritikama g. Kamasinskog, okolnosti načina na koji je on pravno zastupan na suđenju ne ukazuju na neuspeh u pružanju pravne pomoći onako kako to nalaže stav 3 (c) člana 6. ili na uskraćivanje pravičnog suđenja u skladu sa stavom 1. člana 6.

71. U zaključku jasno je da država-ugovornica nije prekršila svoje obaveze koje proističu iz člana 6. §§ 1. i 3(c) u pogledu pravne pomoći koju je g. Kamasinskom pružio njegov branilac iz okvira programa pravne pomoći dr Štajdl pre suđenja i za vreme suđenja u prvoj instanci.

2. Usmeno i pismeno prevođenje

72. Drugi glavni razlog zbog koga se podnosilac predstavke žalio u vezi je sa njegovom nemogućnošću da razume ili govori nemački što je jezik koji je korišćen u krivičnom postupku protiv njega u Austriji. On je, kao prvo, izneo stav da je austrijski zakon kojim se regulišu uslovi pod kojima će prevodilac dobiti zvanje ovlašćenog sudskog tumača (videti gore navedeni paragraf 43) prekomerno nejasan i ne propisuje razumne standarde stručnosti koja bi omogućila delotvornu pomoć prevodioca.

Drugo, on je tvrdio da usmeni iskazi nisu bili prevedeni adekvatno niti u dovoljnoj meri i požalio se na odsustvo pisanih prevoda zvaničnih dokumenata u različitim fazama postupka.

Treće, podnosilac predstavke se požalio da mu je stiglo nekoliko faktura za plaćanje prevodilačkih troškova. Oslanjao se na član 6. §§ 1. i 3(a), (b), (d) i (e), kao i na član 14, tvrdeći da je njemu, kao optuženome koji ne govori nemački, bilo uskraćeno ono što se omogućuje optuženima koji govore nemački.

73. Sud nije pozvan da presuđuje u vezi sa austrijskim sistemom izdavanja dozvola za rad u svojstvu ovlašćenih sudskih tumača, već je isključivo nadležan da proceni da li je pomoć u prevođenju koju je dobio g. Kamasinski bila takva da zadovoljava uslove postavljene u članu 6.

74. Pravo naznačeno u stavu 3(e) člana 6. na besplatnu pomoć prevodioca ne odnosi se samo na usmene iskaze date na sudskom ročištu, već i na dokumentacioni materijal i postupak pre suđenja. Stav 3(e) člana 6. propisuje da lice "optuženo za krivično delo" koje ne razume ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu ima pravo na besplatnu pomoć prevodioca radi pismenog ili usmenog prevođenja svih onih dokumenata ili izjava koji budu dati ili predloženi u postupku protiv njega a koje je neophodno da on sam razume ili da budu prevedeni na jezik suda kako bi se omogućilo pravično suđenje (videti presudu u predmetu Lidike, Belkačem i Koč od 28. novembra 1978, serija A, broj 29, str. 20, § 48).

Međutim, stav 3(e) člana 6. ne ide toliko daleko da zahteva pismeni prevod svih predmeta iz skupa pisanih dokaza ili zvaničnih dokumenata u postupku. Obezbeđena pomoć u prevođenju treba da bude takva da omogućí optuženome da se upozna sa tačkama optužnice protiv sebe i da se brani, pre svega tako što će pred sud moći da iznese svoju verziju događaja.

S obzirom na potrebu da pravo zajamčeno stavom 3(e) člana 6. bude praktično ostvarljivo i delotvorno, obaveza nadležnih organa vlasti ne ograničava se na imenovanje prevodioca, već, ukoliko im je na to skrenuta pažnja u posebnim okolnostima, takođe može da se odnosi i na stepen potonje kontrole adekvatnosti obezbeđenog prevoda

(videti, *mutatis mutandis*, gore navedenu presudu u predmetu Artiko, serija A broj 37, str. 16 i 18, §§ 33. i 36. - citiranu u paragrafu 65. ove presude).

75. Sud procenjuje da bi bilo izlišno ispitivati osporene činjenice i na osnovu člana 14, budući da je sadašnji kontekst pravila o nediskriminaciji koje je utvrđeno tom odredbom već izražen članom 6. § 3(e) (videti navedenu presudu u predmetu Lidike, Belkačem i Koč, serija A, broj 29, str. 21, § 53).

(a) Istraga pre suđenja

76. G. Kamasinski tvrdi da tokom policijske istrage nije bio prisutan nijedan ovlašćeni sudski tumač i da je prevod njegovih razgovora sa istražnim sudijom bio nedovoljan i u pogledu kvaliteta, i u pogledu obima (videti gore navedene paragrafe 11. i 12). On se požalio da mu, uprkos protestima, nikada nisu obezbeđeni pisani prevodi zapisnika sa njegovog ispitivanja u policiji i kod istražnog sudije, kako bi mogao da proveri tačnost zapisnika. Iz tog razloga on je odbio da potpiše bilo kakav zapisnik iz istrage koji je bio sročćen isključivo na nemačkom. U meri u kojoj se raspravno veće pozivalo na nedoslednost ili protivrečnost u njegovom iskazu, to je bez svake sumnje, smatra g. Kamasinski, bilo povezano sa nepouzdanošću prevoda što se odrazilo na rezime njegovih iskaza sročćen na nemačkom.

Vlada nije osporila ove tvrdnje.

77. Nije osporena primenljivost člana 6. § 3(e). Sud, međutim, baš kao ni Komisija, nije u dokazima koje ima pred sobom našao ništa što bi ukazivalo na to da zahtevi postavljeni u tim odredbama člana 6. nisu ispunjeni tokom policijskog ispitivanja g. Kamasinskog pre suđenja, kao ni prilikom njegovog ispitivanja kod istražnog sudije. U svakoj od tih prilika prevodilac je bio prisutan. Ne stiče se utisak da g. Kamasinski nije mogao da razume pitanja koja su mu postavljana, niti da mu je bila uskraćena mogućnost da njegovi odgovori budu razumljivi. Sud isto tako ne nalazi, uprkos činjenici da nema pisanih prevoda na engleski jezik, da je prevođenje, takvo kakvo je bilo omogućeno, dovelo do rezultata koji bi ugrozili ostvarivanje prava podnosioca predstavke na pravično suđenje ili njegovo pravo na to da se sam brani.

(b) Optužnica

78. G. Kamasinski tvrdi da su mu na raspravi održanoj 16. februara 1981. godine, kada mu je pročitana optužnica (videti gore navedeni paragraf 15), na engleski prevedeni samo nazivi krivičnih dela, a ne i njihova materijalna suština, odnosno osnovi na kojima su te optužbe počivale. Najveći deo vremena rasprave koja je ukupno trajala jedan sat potrošen je, kako kaže g. Kamasinski, na čekanje da dođe advokat odbrane koji je, kada je konačno kontaktiran telefonom, najavio da neće doći na raspravu. G. Kamasinski se pozvao na stav 3(a) člana 6.

Vlada je odgovorila da, kada je reč o dužini trajanja rasprave, valja naglasiti da su svi bitni delovi optužnice bili prevedeni. Po mišljenju Vlade činjenice na kojima je optužba počivala, pre svega to da podnosilac predstavke nije platio račune za stan i telefon, nisu

bile toliko složene da bi usmeno objašnjenje optuženome bilo nedovoljno. Štaviše, ni podnosilac predstavke ni njegov advokat nisu zatražili pisani prevod.

Komisija je, sa svoje strane, prihvatila dokaz da je g. Kamasinski bio obavešten o optužbama protiv sebe najkasnije sredinom februara 1981. godine, dakle nekih šest nedelja pre suđenja.

79. Stav 3(a) člana 6. razjašnjava razmere prevođenja koje su u ovom kontekstu neophodne, tako što propisuje da svaki optuženi ima pravo da “bude informisan hitno, na jeziku koji razume i sasvim detaljno, o prirodi i razlozima optužbe koja je protiv njega podignuta”. Mada ova odredba ne precizira da relevantne informacije treba dati u pismenoj formi ili ih prevesti u pisanoj formi na strani jezika ukoliko je optuženi stranac, ona ukazuje na potrebu za posvećivanjem posebne pažnje obaveštavanju optuženoga o “sadržaju optužbe”. Optužnica ima ključnu ulogu u krivičnom postupku u tom smislu da je ona od trenutka podizanja i zvaničnog uručenja optuženome faktička i pravna osnova svih optužbi protiv njega. Optuženi koji ne poznaje jezik koji se govori na sudu u suštini može biti u podređenom položaju u odnosu na ostale ukoliko ne dobije i pisani prevod optužnice na jeziku koji razume.

80. Osam tačaka optužbe navedenih u optužnici nisu bile naročito složene bilo u pogledu činjenica, bilo u pogledu zakonskog osnova (videti gore navedeni paragraf 15). Sama po sebi optužnica je relativno nekomplikovani dokument od šest strana (ibid.). Prethodno je gospodin Kamasinski podrobno ispitivan i u prisustvu prevodioca o onome za šta je bio osumnjičen; prvo je ispitivan u policiji, a potom kod istražnih sudija (videti gore navedene paragrafe 11. i 12). Već samo na osnovu toga morao je biti svestan i to u dovoljnoj meri detaljno svih optužbi koje su protiv njega podnete.

Iz zapisnika sa rasprave vođene 16. februara 1981. godine vidi se da je optuženi obavešten o optužnici (videti gore navedeni paragraf 15). Prevod koji je dobio nije ga sprečio da ospori optužnicu. Uz pomoć sudije uložio je prigovor, ne zbog toga što nije mogao da razume optužnicu, već zbog toga što je, kako je naveo, optužnica bila manjkava, jer nije bila potkrepljena dovoljnom količinom dokaza (ibid.). Iz zapisnika se dalje vidi da je zatražio da primerak optužnice bude uručen i njegovom advokatu, ali se nigde ne pominje da se žalio zbog neadekvatnog prevoda ili zbog zahteva za pisani prevod (ibid.). Isto tako, u pismu koje je uputio svom braniocu odmah pošto je održana rasprava na kojoj je pročitana optužnica nije izneo nijednu od tih žalbi, niti zahteva (videti gore navedeni paragraf 16). Kada je 2. aprila započelo suđenje, g. Kamasinski je, pošto mu je postavljeno odgovarajuće pitanje, izjavio da razume optužnicu i tačke optužbe, a ni on ni njegov branilac nisu se odrekli prevođenja optužnice na engleski jezik (videti gore navedeni paragraf 24).

81. Sud je na osnovu predočenih dokaza zaključio da je, usled usmenog objašnjenja koje je dobio na engleskom jeziku, g. Kamasinski bio dovoljno informisan o “prirodi i razlozima za optužbu protiv njega”, onako kako to nalaže stav 3(a) člana 6. Konvencije. Po mišljenju Suda, u konkretnim okolnostima odsustva pisanog prevoda optužnice to podnosioca predstavke ipak nije onemogućilo da se brani, niti mu je uskratilo pravično suđenje. Prema tome, ovde nema mesta za zaključak o kršenju člana 6.

(c) Rasprava na suđenju

82. Podnosilac predstavke je tvrdio da je prevod koji je dobio na suđenju 2. aprila 1981. godine bio nepotpun i nedovoljan. To se posebno odnosi na pitanja koja su postavljena svedocima i na celoviti tekst njihovih odgovora, kao i na sadržaj dokumenata koji su pročitani a nisu bili prevedeni na engleski. Sem toga, raspored mesta u sudnici onemogućio mu je da se konsultuje sa svojim advokatom koji govori engleski ili da zatraži od prevodioca objašnjenje za ono što je rečeno na nemačkom, a da prethodno ne traži od sudije dozvolu da se prekine postupak. U zapisniku sa suđenja, koji je podnosilac predstavke opisao kao “dokument praktično lišen svih detalja” uopšte se ne pominju njegove glasne žalbe koje su s tim u vezi bile izrečene. G. Kamasinski je, naime, tvrdio da je došlo do kršenja alineje (d) stava 3. člana 6. u vezi sa alinejom (e), što znači da je on bio onemogućen da ostvari svoja prava na delotvornu pomoć prevodioca i da ispita svedoke ili pak da postigne da njegovi svedoci budu ispitani.

Vlada je odlučno odbacila sve ove navode podnosioca predstavke.

Komisija je, saglasno stavu Vlade, zaključila da nisu prekršeni ni alineja (d) stava 3. člana 6, ni alineja (e) stava 3. istog člana.

83. Prevođenje na suđenju nije bilo simultano, već konsekutivno i podrazumevalo je rezimiranje; pre svega nisu bila prevedena pitanja koja su postavljana svedocima (videti gore navedeni paragraf 27). To samo po sebi nije dovoljno da bi se utvrdilo kako je došlo do kršenja alineje (d) ili (e) člana 6. § 3, ali jeste jedan od činilaca bi, zajedno sa drugim činionicima, valjalo razmotriti.

U zapisniku sa suđenja koji je dugačak 17 stranica pominje se da je sve vreme prisutan registrovani sudski tumač, ali se, međutim, ne precizira obim obezbeđenog prevoda (videti gore navedeni paragraf 27). S druge strane, uz izvesne detalje rezimira se suština predočenih dokaza, pored raznih izjava koje je dao sam g. Kamasinski ili koje su bile date u njegovo ime. Te izjave ne sadrže nijednu primedbu, bilo formalne bilo neformalne prirode, g. Kamasinskog ili njegovog branioca u vezi sa kvalitetom ili obimom prevođenja.

Sud ne smatra da je osnovana niti da je celinom dokaza potkrepljena tvrdnja da g. Kamasinski zbog manjkavog prevođenja ili nije mogao da razume dokaze koji su iznošeni protiv njega, ili nije mogao da obezbedi da svedoci budu ispitani ili unakrsno ispitani u njegovo ime.

(d) Presuda

84. G. Kamasinski nije dobio prevod na engleski jezik presude koju je izrekao Regionalni sud 2. aprila 1981. godine (videti gore navedeni paragraf 29). On je sem toga rekao da su na engleski na završetku suđenja prevedeni isključivo sama presuda i njena izreka, ali ne i razlozi na temelju kojih je presuda doneta. Vlada je osporila ovu tvrdnju.

85. Sud se slaže sa Komisijom da odsustvo pisanog prevoda presude, samo po sebi, ne predstavlja kršenje člana 6. § 3(e). Uprkos protestima koje je izrazio u svojim pismima od

21. aprila i 4. maja 1981. godine predsedavajućem sudiji pretresnog veća (videti gore navedeni paragraf 32) potpuno je jasno da je g. Kamasinski, zavaljujući usmenim objašnjenjima koje je dobio, u dovoljnoj meri razumeo presudu i razloge na kojima je ona počivala da bi mogao da uloži, uz pomoć dr Švanka, svog novonaimenovanog branioca, žalbu na tu presudu i opsežan zahtev za poništenje presude u kome je doveo u pitanje mnoge aspekte suđenja i same presude (videti gore navedene paragrafe 34, 35. i 39). Prema tome, u tom smislu nije potvrđeno nikakvo kršenje člana 6. § 3(e).

(e) Troškovi prevođenja

86. G. Kamasinski se žalio da su ga austrijske vlasti nekoliko meseci držale u uverenju da je dužan da plati troškove prevođenja u slučaju da bude oglašen krivim (videti gore navedeni paragraf 30). U svom podnesku on je naveo da je to bilo kršenje njegovog prava na “besplatnu pomoć” prevodioca koja mu je zajamčena na osnovu paragrafa 3. alineje (e) člana 6, ili njegovog prava na pravično suđenje na osnovu paragrafa 1. istog tog člana Konvencije.

Mada je stav optuženoga prema imenovanju prevodioca “u nekim graničnim slučajevima” mogao da bude pod uticajem straha od finansijskih posledica (videti gore navedenu presudu u predmetu Lidike, Belkačem i Koč, serija A, broj 29, str. 18, § 42), privremena briga gospodina Kamasinskog koja je bila izazvana prvobitnom greškom austrijskih vlasti ipak nije bila tolika da je mogla da ima ma kakve štetne posledice po na ostvarivanje njegovog prava na pravično suđenje koje je zajamčeno članom 6.

3. Pristup predmetnom sudskom spisu

87. Na osnovu člana 45. § 2. austrijskog Zakona o krivičnom postupku, pravo na pregled i pravljenje kopija papira iz predmetnog sudskog spisa ograničeno je na branioca optuženog, dok sam optuženi ima mogućnost takvog pristupa samo ukoliko nema pravnog zastupnika (videti gore navedeni paragraf 48). G. Kamasinski je tvrdio da, protivno paragrafu 3(b) člana 6, on nije bio u prilici da pripremi svoju odbranu zbog toga što, za razliku od njegovog branioca on sam nije dobio dozvolu da pregleda predmetni sudski spis i da samim tim razmotri sve dokaze prikupljene protiv njega. On je sem toga izrazio mišljenje da samo funkcionisanje člana 45. § 2. Zakona o krivičnom postupku u njegovom slučaju, budući da se tu radi o neadekvatnoj primeni člana 6. § 3(c) “zapravo imalo za cilj poništaj” prava koja su mu zajamčena na osnovu člana 6. §§ 1. i 33(a) i (b) s tim što to takođe predstavlja i kršenje člana 17, koji propisuje:

“Ništa u (ovoj) Konvenciji ne može se tumačiti tako kao da podrazumeva pravo bilo koje države, grupe ili lica da se upuste u neku delatnost ili izvrše neki čin koji je usmeren na poništavanje bilo kojeg od navedenih prava i sloboda ili na njihovo ograničavanje u većoj meri od one koja je propisana Konvencijom”.

88. Sud je spreman da pretpostavi da je u svome pismu od 19. marta 1981. godine upućenom predsedavajućem sudiji sudskog veća, a koje sada nedostaje iz predmetnog sudskog spisa, g. Kamasinski zatražio da pregleda zapisnike čak i ukoliko to znači otpuštanje njegovog branioca, dr Štajdla (videti gore navedene paragrafe 19, 23. i 68).

Mada taj zahtev nije bio odobren, dr Štajdl je dobio mogućnost adekvatnog pristupa predmetnom sudskom spisu, uključujući tu i mogućnost da napravi fotokopije, i u adekvatnoj meri mu je omogućeno da se konsultuje sa svojim klijentom.

Sistem koji je zajamčen članom 45. § 2. austrijskog Zakona o krivičnom postupku sam po sebi nije inkopatibilan sa pravom na odbranu zajamčenim članom 6. § 3(b) Konvencije. Isto tako, po mišljenju Suda, posledice delovanja ovog člana i njegovih odredaba nisu takve da se može ukazati na bilo kakvo kršenje odredaba Konvencije, na šta se inače poziva g. Kamasinski. Iz istih razloga ne može se priznati ni njegova pritužba da ga branilac nije upoznao sa dokazima optužbe (videti gore navedene paragrafe 66. do 69).

4. Neprisustvovanje svedoka na suđenju

89. U predstavi koju je podneo g. Kamasinski navodi se da je njemu bilo onemogućeno da ostvari svoje pravo na osnovu člana 6. § 3(d) i unakrsno ispita svedoke optužbe, zbog toga što suđenju nisu prisustvovali gđa Hakl, gđa Velington i gđa Bruk.

90. Na suđenju je pročitana pisana izjava gđe Hakl, koja je kao i gđa Velington bila pozvana da se pojavi na sudu na zahtev odbrane; ta izjava je pročitana u skladu sa članom 252. § 1.4 austrijskog Zakona o krivičnom postupku koji zahteva da u takvim situacijama odbrana da saglasnost na čitanje (videti gore navedene paragrafe 18. i 26). Prema g. Kamasinskom taj pristanak je sigurno, protivno njegovim interesima i njegovom znanju, dao njegov advokat. Gđa Bruk se nije pojavila zbog toga što je na suđenje nisu pozvali ni tužba ni odbrana (videti gore navedeni paragraf 26). G. Kamasinski je bio oglašen krivim za tačke optužnice koje su se odnosile na gđu Velington i gđu Bruk na temelju dokaza pribavljenih iz drugih izvora (videti gore navedene paragrafe 26. i 29).

91. Budući da utvrđivanje krivice podnosioca predstavke ne može biti pripisano dokazima koje su predočile gđa Velington ili gđa Bruk, činjenica da one nisu prisustvovala suđenju ne dovodi do pokretanja nijednog pitanja u vezi sa članom 6. Kada je o svemu ostalome reč, g. Kamasinski se u suštini žali da njegov branilac koji je bio obezbeđen iz programa pravne pomoći nije učinio ništa iako mu je on sam kazao da želi da ispita svedoke na suđenju. Međutim, Sud je zaključio da tvrdnja o neadekvatnosti pravnog zastupništva (odbrane) koju je izneo g. Kamasinski nije potkrepljena dokazima (videti gore navedene paragrafe 63. do 71). Kada je reč o članu 6. § 3(d) g. Kamasinski mora biti identifikovan sa braniocem koji je delao u njegovo ime, tako da on ne može državi ugovornici prebacivati bilo kakvu odgovornost za odluke koje je u tom smislu donosio njegov branilac.

Sud zaključuje da nije bilo kršenja člana 6. § 3(d) u vezi sa ovim poglavljem predstavke.

5. “Oštećene strane”

92. G. Kamasinski je tvrdio da krivični postupak protiv njega nije bio valjan zato što su neki od svedoka optužbe istovremeno i “oštećene strane” u građanskopravnom smislu (vidi gore navedeni paragraf 29). U svojoj predstavi g. Kamasinski je naveo da suđenje nije bilo pravično, kako to nalaže član 6. § 1, zbog toga što su ti svedoci videli direktan finansijski interes u tome da on bude osuđen i zbog toga što je, suprotno članu 14, on bi

diskriminisan jer bi u valjanoj i ispravno sprovedenoj građanskoj parnici imao veće proceduralne mere zaštite kao optuženi.

Ni Vlada ni Komisija nisu se osvrnule povodom ovih tvrdnji.

93. Pritužba g. Kamasinskog u suštini je usmerena protiv odredaba austrijskog zakona koje omogućuju pojedincima, uključujući tu i svedoke optužbe, da se priključe krivičnom postupku kao “oštećene strane u građanskopravnom smislu” ne bi li dobile naknadu od optuženog u slučaju da on bude proglašen krivim. Mada ova vrsta postupka može biti nepoznata u pravnim sistemima koje g. Kamasinski poznaje, ipak je to odavno poznata odlika u izvesnom broju evropskih zemalja u kojima vlada ikontinentalni pravni sistem.

Po mišljenju Suda, odredbe o kojima je reč same po sebi nisu protivne načelima pravičnog suđenja otelotvorenima u članu 6. § 1; isto tako, u meri u kojoj postoji razlika u tretmanu između optuženih u građanskoj parnici i optuženih u krivičnom postupku iniciranom krivičnom prijavom građana, interesi valjanog i efikasnog sprovođenja pravde nalažu objektivno i racionalno opravdanje u smislu člana 14. (videti, *mutatis mutandis*, presudu u “Belgijskom lingvističkom” predmetu od 23. jula 1968. godine, serija A, broj 6, str. 34, § 10). Isto tako, na osnovu činjenica, ne može se utvrditi da je primena ovih odredaba u predmetu g. Kamasinskog dovela do kršenja konvencije.

6. Odgovor optuženog na optužnicu

94. G. Kamasinski je u predstavi naveo da su pitanja koja mu je postavio predsedavajući sudija, u skladu sa članom 245. Zakona o krivičnom postupku, pošto je prethodno pročitana optužnica (videti gore navedeni paragraf 49) u suštini prebacila na njega, kao optuženoga, teret dokazivanja i to pre no što su predloženi bilo kakvi dokazi na Sudu, usled čega je on na samom početku suđenja bio lišen prava na pretpostavku nevinosti koje ima na osnovu člana 6. § 2. Konvencije.

95. Član 245. ZKP obezbeđuje optuženome jednu mogućnost koju može da koristi u sopstvenom interesu, ali mu ne nameće obavezu da odgovara na pitanja. Materijal predložen Sudu ne sadrži ništa što bi ukazivalo na to da je u praksi položaj drukčiji ili da je pretpostavka nevinosti bila podrivena primenom člana 245. Zakona o krivičnom postupku u slučaju g. Kamasinskog.

7. Ostala pitanja

96. G. Kamasinski je u svojoj predstavi izneo stav da je Konvencija prekršena i u nekoliko drugih aspekata u postupku koji je protiv njega vođen u Regionalnom sudu u Insbruku. Konkretno reč je o njegovom podnesku u kome tvrdi da je to što su u predmetni spis Regionalnog suda u Insbruku, a potom i u predmetni spis Vrhovnog suda uključeni novinski članci posvećeni njegovom slučaju koji su bili puni predrasuda (videti gore navedeni paragraf 38) čime se poništava pretpostavka nevinosti na koju on ima pravo u skladu sa stavom 2. člana 6. kao i njegovo pravo na to da mu se sudi pred “nezavisnim i nepristrasnim sudom”; navodno neadekvatno znanje engleskog predsedavajućeg sudije doprineo je kršenju njegovih prava koja proističu iz člana 6. i pre i za vreme sudskog procesa; odbijanje sudskog veća da pristane na zahtev da pozove pravnik, dr E., kao

svedoka i da naloži istragu čiji bi predmet bio njegov bankovni račun (račun g. Kamasinskog) (videti gore navedene paragrafe 25. i 26) onemogućilo ga je da ispriča svoju verziju priče i lišilo ga je njegovog prava na pravično suđenje na osnovu člana 6. § 1; on nije imao mogućnost “javne rasprave” u skladu sa članom 6. § 1. prvenstveno zbog toga što u sudnici uopšte nije bilo predstavnika javnosti i zbog navodno nepotpunog zapisnika sa suđenja (videti gore navedene paragrafe 24. i 28).

97. Sud ne smatra da je neophodno da detaljno razmatra bilo koju od ovih različitih žalbi jer nijedna od njih nije potkrepljena predloženim dokazima.

8. Zaključak

98. Pojedinačno uzev, nijedna od mnogih stvari na koje se žalio g. Kamasinski u vezi sa postupkom vođenim pred Regionalnim sudom u Innsbuku nije, kako je utvrđeno, bila u neskladu sa njegovim pravom na odbranu na osnovu člana 6, svejedno da li razmatrano pojedinačno, ili u vezi sa članom 14.

Sud, kao i Komisija, smatra da nema razloga da stav da su, uzete kumulativno, proceduralne manjkavosti za koje g. Kamasinski tvrdi da su se navodno dogodile dovele do, u celini gledano, nepravičnog postupka u prvoj instanci u smislu člana 6. § 1.

B. Postupak pred Vrhovnim sudom

1. Postupak po zahtevu za poništavanje

99. Podnosilac predstavke je tvrdio da je bio žrtva diskriminacije, što je u suprotnosti sa članom 14, kada je reč o ostvarivanju prava na odbranu koja mu pripadaju po članu 6, budući da različiti osnovi za pokretanje postupka poništavanja nisu u podjednako meri bili na raspolaganju optuženome kao što je on koji ne razume nemački, jezik koji se koristi na sudu (videti, na primer, gore navedene paragrafe 37. i 51) i onima koji govore nemački.

Ni Vlada ni Komisija nisu se neposredno osvrnule na ovu pritužbu.

100. Mada je član 6. primenjiv na postupak za poništenje one vrste koju je pokrenuo g. Kamasinski (videti presudu u predmetu Delkur od 17. januara 1970, serija A, broj 11, str. 14-15, § 25) primena člana 281. § 1. Zakona o krivičnom postupku u njegovom slučaju, po mišljenju Suda, nije podrazumevala nikakvu diskriminaciju u pogledu uživanja osnovnih prava koja su zaštićena članom 6. Čak i pod pretpostavkom da odredbe koje se odnose na podnošenje zahteva za poništenje sadrže razliku u tretmanu između optuženih koji govore i optuženih koji ne govore nemački, ne može se smatrati da je neopravdano ograničiti podnošenje zahteva za poništenje na osnovu neadekvatnog prevođenja samo na one slučajeve gde se iz zapisnika sa suđenja može videti da je takav zahtev podnet već na suđenju.

101. Podnosilac predstavke je u svojoj predstavi dalje naveo da mu je uskraćeno pravo na pravičnu raspravu u postupku po zahtevu za poništenje prvo zato što je, navodno, zapisnik sa suđenja bio nepotpun, drugo zato što je Vrhovni sud jednostrano pokrenuo

istragu ne bi li pribavio dokaze od sudije predsedavajućeg raspravnog veća u pogledu obima obezbeđenog prevođenja i, treće, zbog uloge vrhovnog tužioca (Generalprokurator) pred Vrhovnim sudom (videti gore navedene paragrafe 28, 26, 37. i 52).

Kada je reč o ovoj drugoj tački, Vlada je odgovorila da su rezultati istrage koju je sproveo Vrhovni sud bili takvi da “nisu bili od suštinskog značaja” za njegovo procenjivanje i verovatno su pomenuti samo “radi potpunosti”, jer je odlučujući pravni razlog za odbacivanje zahteva podnosioca predstavke u pogledu neadekvatnog prevođenja bio formalni razlog - nije dokazan osnov kojim bi se mogao potkrepiti zahtev za poništenje presude (videti gore navedeni paragraf 37). Kada je reč o trećoj tački navedenoj u podnosićevoj predstavi, Vlada je objasnila da vrhovni tužilac nije predstavnik tužilaštva, već je to zvaničnik kome je poveren nezavisni zadatak staranja za poštovanje zakona, tako da njegovo pojavljivanje pred Vrhovnim sudom nije uticalo na načelo jednakosti sredstava. Vlada, kao ni Komisija, nije konkretno odgovorila na tezu g. Kamasinskog u vezi sa zapisnikom sa suđenja.

Komisija nije smatrala da je neophodno da razmatra položaj vrhovnog tužioca, već je zaključila da je Vrhovni sud postupio protivno zahtevima pravičnog suđenja kada je sam pokrenuo istragu o prevođenju.

102. Sud je konstatovao da ni podnosilac predstavke ni njegov branilac nisu obavешteni o istrazi koju je pokrenuo Vrhovni sud u smislu člana 285f Zakona o krivičnom postupku, niti su pak informisani o rezultatima te istrage (videti gore navedene paragrafe 36. i 52). Zabeleška sudije izvestioca o razgovoru koji je vodio sa predsedavajućim sudijom potom je gotovo dosledno citirana u presudi Vrhovnog suda od 1. septembra 1981. godine kao stav kojim se osporavaju činjenični navodi podnosioca predstavke (videti gore navedeni paragraf 37).

Inherentni je deo “pravične rasprave” u krivičnom postupku, onako kako je to zajamčeno članom 6. § 1. da optuženi dobije priliku da prokomentariše dokaze pribavljene u vezi sa osporenim činjenicama, čak i onda kada se te činjenice odnose samo na neko proceduralno pitanje, a ne na navodno krivično delo kao takvo. Kao što je Komisija i istakla, autor navedene izjave bio je sudski zvaničnik - predsedavajući sudija Regionalnog suda - koji je, ako je suditi po mišljenju podnosioca predstavke, bio odgovoran zato što nije obezbedio adekvatno prevođenje na suđenju. Istina je, kako je Vlada i naglasila, da informacija dobijena od predsedavajućeg sudije nije bila, u smislu austrijskog zakona, osnovni razlog za odbacivanje zahteva za poništenje podnetog zbog neadekvatnog prevođenja. Ipak, u sprovođenju istrage o činjenicama Vrhovni sud nije poštovao načelo da treba saslušati obe suprotstavljene strane (le principe du contradictoire) što je jedno od osnovnih jemstava ispravne pravosudne procedure (videti, *mutatis mutandis*, presudu u predmetu Foldbriž od 29. maja 1986, serija A, broj 99, str. 17-18, § 44).

Prema tome, u tom smislu došlo je do kršenja člana 6. § 1.

103. Sud ne smatra da je neophodno da se bavi drugim dvema pritužbama podnosioca predstavke, sem da primeti da su tvrdnje o nepotpunom zapisniku sa suđenja već bile odbačene kao neosnovane (videti gore navedene paragrafe 96. i 97).

2. Žalbeni postupak

104. G. Kamasinski je imao primedbe na odluku Vrhovnog suda od 20. novembra 1981. godine kojom mu je odbijen zahtev da prisustvuje javnoj raspravi o njegovoj žalbi na presudu i na nalog za isplatu naknade (videti gore navedeni paragraf 38). U svome podnesku g. Kamasinski navodi da je to, po njegovom mišljenju, neopravdano različit tretman u proceduralnim pravima između onih koji ulažu žalbu a nalaze se u pritvoru, što je njegov slučaj, i onih koji ulažu žalbu a nalaze se na slobodi ili, opet u njegovom slučaju, “oštećenih strana koje bi mogle pokrenuti građansku parnicu”, mada nijedna od tih kategorija nije pravno nesposobna. G. Kamasinski tvrdi da je reč o diskriminaciji koja predstavlja prekršaj člana 14. u vezi sa članom 6. §§ 1. i 3(c).

Vlada je u svome odgovoru navela da je priroda razmatranja kome je pribegao Ustavni sud u žalbenom postupku takva da ne nalaže nužno prisustvo podnosioca predstavke. U svome podnesku Vlada navodi da iz člana 6. ne proističe nikakvo pravo na lično prisustvo raspravi, što znači da posledica ne može biti kršenje člana 14. u vezi sa članom 6.

Komisija je izrazila mišljenje da je odluka Vrhovnog suda da ne dozvoli prisustvo podnosioca predstavke raspravi u žalbenom postupku bila sama po sebi diskriminatorna, u smislu člana 14, vis-à-vis podnosilaca predstavke koji se nalaze na slobodi.

105. Podnosilac predstavke je svoje pritužbe situirao u okvire člana 14. a u vezi sa članom 6. Baš kao i Komisija, Sud ne predlaže da se posebno ispita da li su činjenice na koje se podnosilac predstavke požalio same po sebi ukazivale na prekršaj člana 6, zasebno uzetog.

106. Pravo na pravično suđenje proširuje se i na žalbeni postupak kakav je onaj koji je inicirao g. Kamasinski (videti gore navedenu presudu u predmetu Delkur, serija A, broj 11, str. 14-15, § 25), što ima za posledicu da se dodatna zaštita koju obezbeđuje član 14. takođe primenjuje (videti, na primer, presudu u predmetu Marks od 13. juna 1979, serija A, broj 31, str. 15-16, § 32).

Međutim, lično prisustvo optuženoga nema isti onaj ključni značaj za žalbeni postupak (videti presudu u predmetu Ekbatani od 26. maja 1988, serija A, broj 134, str. 14, § 31) kakvo ima za sudsku raspravu u prvoj instanci (videti presudu u predmetu Koloca od 12. februara 1985, serija A, broj 89, str. 14, § 27). Sledstveno tome, ovo je područje u kome nacionalne vlasti imaju izvestan stepen slobode u procenjivanju da li i u kojoj meri razlike u inače sličnim situacijama opravdavaju različit tretman prema zakonu (videti presudu u predmetu Razmusen, od 28. novembra 1984, serija A, broj 87, str. 15, § 40, kao i precedentne predmete koji su ovde već prevedeni). Specijalne odlike žalbenog postupka pred Vrhovnim sudom i posebno okolnosti žalbe g. Kamasinskog moraju biti uzete u obzir prilikom odlučivanja da li je g. Kamasinski bio žrtva diskriminacije, kako

on to navodi (videti, *mutatis mutandis*, presudu i predmetu Monel i Moris od 2. marta 1987, serija A, broj 115, str. 22, § 56).

107. Na osnovu austrijskog zakona rasprava u žalbenom postupku ne podrazumeva ponovno pretresanje dokaza niti procenjivanje vinsti ili nevinosti optuženog (videti gore navedeni paragraf 53). Razlozi na kojima je g. Kamasinski temeljio svoju žalbu (videti gore navedeni paragraf 39) sami po sebi ne otvaraju pitanja koja se tiču njegove ličnosti ili njegovog karaktera. G. Kamasinskog zastupao je branilac u raspravi u žalbenom postupku održanoj 24. novembra 1981. godine, a on sam je prisustvovao sudskoj raspravi u postupku u prvoj instanci (videti gore navedene paragrafe 24. do 29. i 39). Budući da je žalbu uložio isključivo optuženi, Vrhovni sud nije imao ovlašćenja da izrekne oštriju kaznu od one koja je bila izrečena u prvoj instanci (videti gore navedene paragrafe 34. i 53).

Podnosilac žalbe koji se nalazi u pritvoru po prirodi stvari ne raspolaže onim mogućnostima kojima raspolažu podnosilac žalbe koji boravi na slobodi ili "oštećena strana" u krivičnom postupku u pogledu prisustvovanja raspravi u žalbenom postupku. Kao što je Komisija uočila, ukoliko se želelo da lice koje je u prvoj instanci oglašeno krivim i koje boravi u pritvoru bude izvedeno pred Apelacioni sud, onda je trebalo primeniti posebne tehničke aranžmane, uključujući tu i posebne mere bezbednosti.

108. U svetlosti svih navedenih okolnosti, odluka austrijskog Vrhovnog suda kojom je odbio zahtev g. Kamasinskog da bude izveden pred sud 24. novembra 1981. godine nije prekoračila okvire dopuštene slobode procene države-ugovornice. Čak i ako pretpostavimo da se položaj g. Kamasinskog mogao uporediti sa položajem onih podnosilaca žalbe koji se nalaze na slobodi ili sa položajem "oštećenih strana" u ovom predmetu, nacionalne vlasti su imale valjane osnove za to da poveruju kako postoji objektivno i racionalno opravdanje za svaku razliku u tretmanu u pogledu prisustvovanja raspravi u žalbenom postupku.

Shodno tome, ne može se smatrati da je ovde izvršena diskriminacija koja bi bila protivna članu 14. Konvencije.

IV NAVODNO KRŠENJE ČLANA 13

109. Podnosilac predstavke je naveo da nije imao na raspolaganju delotvorne pravne lekove kako bi mogao da ispravi navodna različita kršenja njegovog prava na pravično suđenje, zajamčenog članom 6. Konvencije, koja su se (ta kršenja) dogodila na njegovu štetu u postupku pred Regionalnim sudom u Insbruku. Po njegovom mišljenju došlo je do kršenja člana 13, koji propisuje:

"Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni (ovom) Konvencijom ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira na to jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu".

110. Tvrdnje na koje se poziva podnosilac predstavke u suštini su iste one koje je naveo u kontekstu člana 6. u pogledu osporavanja adekvatnosti postupka za poništaj presude, u okolnostima njegovog slučaja, kako bi se otklonila ta navodna kršenja. Zahtevi

postavljeni u članu 13. Konvencije u manjoj su meri striktni od zahteva postavljenih u članu 6, pa su samim tim subsumirani članom 6 (videti, između ostalog, presudu u predmetu Alen Džakobson od 25. oktobra 1989, serija A, broj 163, str. 21, § 78). S obzirom na to, a imajući na umu zaključke koje je doneo na osnovu člana 6, Sud, baš kao i Komisija, ne smatra da je neophodno razmotriti predmet na osnovu člana 13. Konvencije.

V PRIMENA ČLANA 50.

111. Podnosilac predstavke je tražio finansijsku nadoknadu zbog navodno pretrpljene štete kao i nadoknadu sudskih i ostalih troškova koje je snosio. On se pozvao na član 50. koji propisuje:

“Kada Sud utvrdi da je neka odluka ili mera pravosudnih vlasti ili ma kojih drugih vlasti u visokoj strani ugovornici u potpunosti ili delimično u sukobu sa obavezama koje proističu iz ... Konvencije, a unutrašnje pravo visoke strane-ugovornice omogućuje samo delimičnu odštetu na ime posledica te odluke ili mere, onda će Sud, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci”.

A. Šteta

112. G. Kamasinski je zatražio od Suda da mu se isplati 1.000 dolara dnevno za svaki dan proveden u zatvoru u Austriji što ukupno iznosi 435.000 dolara.

Vlada je odbacila mogućnost postojanje bilo kakve uzročno-posledične veze između navodnih kršenja na koje se pozivao podnosilac predstavke i štete koju je on pretrpeo zbog boravka u austrijskom zatvoru. Alternativno, po mišljenju Vlade, kao i po mišljenju delegata Komisije, traženi iznos je u svakom slučaju prekomeran.

113. Sud je odbacio glavnu tezu podnosioca predstavke da mu je bilo uskraćeno pravo da ispriča svoju verziju događaja, što je, po njegovom mišljenju, bilo kršenje svih odredaba člana 6. Samo se po jednoj tački može smatrati da je krivični postupak koji je protiv g. Kamasinskog pokrenut u Austriji bio u suprotnosti sa zahtevima za pravično suđenje u skladu sa članom 6. (videti gore navedeni paragraf 102 *in fine*). S tim u vezi, očigledno je da je isključivo pitanje austrijskog zakona to što je zahtev za poništaj koji je podnosilac predstavke podneo na temelju neadekvatnog prevođenja bio osuđen na neuspeh, kakvi god da su bili rezultati činjenične istrage koju je sproveo Vrhovni sud (videti gore navedeni paragraf 37).

Imajući na umu prirodu i ograničeni opseg utvrđenog prekršaja (Konvencije), Sud smatra da je u pogledu pretrpljene štete sama ova presuda dovoljna pravična naknada u svrhu člana 50, tako da nije “neophodno” dosuditi i finansijsku nadoknadu (videti, na primer, presudu u predmetu Brogan i drugi od 30. maja 1989, serija A, broj 152-B, str. 45, § 9).

B. Sudski i ostali troškovi

114. G. Kamasinski je stavku po stavku naveo svoje lične troškove, tvrdeći da se oni sastoje od 2.868 dolara za publikacije koje je kupio kako bi imao pomoćna sredstva za

istraživanje neophodno zarad upućivanja podneska Komisiji i 2.440 dolara za fotokopiranje dokumenata, telefonske razgovore, teleks i poštanske troškove. Tražio je i 19.453,46 dolara za pokriće advokatskog honorara dr Švanka za usluge pružene u vezi sa pripremom predmeta za raspravu pred institucijama Konvencije, uključujući tu i prisustvo “u savetodavnom svojstvu” dr Gorbaha, inače pomoćnika dr Švanka, na javnoj raspravi pred Sudom. Tražio je i 2.485 dolara za neposredne troškove g. D’Amata, njegovog pravnog zastupnika na javnoj raspravi. Kada je reč o honoraru g. D’Amata, sam g. D’Amato obavestio je Sud da je sklopio uslovni aranžman sa g. Kamasinskim, po kome treba da dobije 25 procenata svakog iznosa koji Sud dodeli g. Kamasinskom na ime finansijske nadoknade.

Vlada je osporila nužnost plaćanja troškova koje je podnosilac predstavke snosio zarad sopstvenog istraživanja i troškova prisustva dr Gorbaha javnoj raspravi; takođe je osporila i opravdanost iznosa traženog na ime honorara dr Švanka.

115. Uslovni sporazum (to jest, poslovni aranžman kojim se honorar advokata vezuje za dodeljeni iznos, odnosno utvrđuje se kao procenat svote koju Sud eventualno dosudi zainteresovanoj strani) prihvatljiv je sa stanovišta zakona Sjedinjenih Američkih Država. Sud stoga priznaje zakonitost tog poslovnog aranžmana sklopljenog između g. Kamasinskog i njegovog pravnog zastupnika, g. D’Amata (što je suprotno presudi u predmetu *Dadžon* od 24. februara 1983, serija A, broj 59, str. 10, § 22). Međutim, budući da nikakva finansijska nadoknada nije dodeljena, onda po ovom osnovu ne može biti ni isplate honorara.

Kada je reč o preostalim zahtevima za nadoknadu sudskih i ostalih troškova koje je snosila oštećena strana zbog kršenja Konvencije koje je Sud potvrdio svojom presudom, oni su nadoknadivi, pod uslovom da ih je ta strana stvarno snosila, da ih je snosila nužno i da je navedeni iznos opravdan (videti, kao najnoviji pravni autoritet, presudu u predmetu *H. protiv Francuske* od 24. oktobra 1989, serija A, broj 162, str. 27, § 77). Sud je presudio u korist podnosioca predstavke samo u pogledu jednog od “mnoštva pitanja koja je (taj) podnosilac pobrojao kao moguća kršenja Konvencije”, da se poslužimo ovde rečima samog podnosioca predstavke. Sve njegove brojne druge pritužbe odbačene su kao neosnovane. Štaviše, jedini slučaj u kome je utvrđeno da je došlo do kršenja Konvencije ni iz daleka ne predstavlja glavni niti jedan od glavnih razloga žalbe tog podnosioca. S obzirom na to, i bez ikakve veze sa sumnjama u pogledu nužnosti i opravdanosti čitavog niza stavki potraživanja, Sud smatra da jedino mali deo navedenog iznosa treba stvarno nadoknaditi (videti, *mutatis mutandis, presudu* u predmetu *Olson* od 24. marta 1988, serija A, broj 130, str. 43, § 105 *in fine*). Donoseći procenu na pravičnoj osnovi, kako to nalaže član 50 Konvencije, Sud dosuđuje g. Kamasinskom svotu od 5.000 dolara na ime sudskih i ostalih troškova.

IZ TIH RAZLOGA, SUD

1. *Odbacuje* jednoglasno Vladinu prethodnu primedbu da nisu bili iscrpljeni domaći pravni lekovi;

2. *Zaključuje* jednoglasno da je došlo do povrede člana 6. § 1. iz razloga jednostranog karaktera (caractère non contradictoire) činjenične istrage koju je sproveo Vrhovni sud razmatrajući zahtev za poništaj koji je podneo podnosilac predstavke;

3. *Zaključuje* sa šest glasova prema jednome da nije bilo kršenja člana 14. u vezi sa članom 6. §§ 1. i 3(c) zbog toga što je odbijen zahtev podnosioca predstavke da prisustvuje raspravi u žalbenom postupku pred Vrhovnim sudom.

4. *Zaključuje* jednoglasno da nije bilo nikakvih drugih kršenja člana 6. Konvencije, svejedno da li uzetog zasebno, ili u vezi sa članom 14;

5. *Zaključuje* jednoglasno da nije neophodno da razmotri i predmet na osnovu člana 13. Konvencije;

6. *Zaključuje* jednoglasno da je Austrija dužna da plati podnosiocu predstavke, na osnovu sudskih i ostalih troškova, iznos od 5.000 dolara (pet hiljada američkih dolara);

7. *Odbacuje* jednoglasno ostatak zahteva za pravičnu naknadu.

Sročeno na engleskom i francuskom jeziku i pročitano na javnoj raspravi u Palati ljudskih prava u Strazburu 19. decembra 1989. godine.

Potpisao: Rolf Rizdal,

Predsednik

Potpisao: Mark-Andre Ajsen

Sekretar Suda

U skladu sa članom 51. § 2. Konvencije i Pravilom 52. ??? Poslovnika o radu Suda, izdvojeno mišljenje g. De Mejera objavljuje se kao aneks ovoj presudi.

Parafirao: R.R.

Parafirao: M.-A.E.

IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE DE MEJERA

(Prevod)

Ne mogu da se složim s paragrafima 106-108 presude kojima se obrazlažu razlozi za donošenje presude niti sa paragrafom 3. u kome su navedene operativne odredbe presude.

Smatram da su osnovna prava podnosioca prava podnosioca predstavke bila prekršena i pred Vrhovnim sudom u tom smislu što mu nije bilo dozvoljeno da se lično pojavi na

pretresu u žalbenom postupku, dok su istovremeno “oštećene strane” bile pozvane da se pojave i on bi sam bio pozvan da se pojavi da kojim slučajem nije bio u pritvoru¹.

Po mom mišljenju, ova razlika u tretmanu nije bila opravdana ni “posebnim odlikama žalbenog postupka ... i specifičnim okolnostima žalbe g. Kamasinskog”², niti “prirodom stvari”³, niti “specijalnim tehničkim aranžmanima” koje bi trebalo primeniti ukoliko se želi da se “lice osuđeno u prvoj instanci”⁴ pojavi na sudu.

U ovom slučaju žalba se odnosila na činjenična pitanja koja su potencijalno bila od izvesnog značaja za procenu stepena krivice optuženog i za određivanje kazne.⁵

“Priroda stvari” pre zahteva da optuženi koji se nalazi u pritvoru ima isto onoliko mogućnosti koliko ih ima optuženi koji se ne nalazi u pritvoru ili “oštećena strana” u pogledu prisustvovanja raspravi o pitanjima ove vrste.

Konačno, “specijalni tehnički aranžmani” neophodni da bi jedan zatvorenik mogao lično da se pojavi u raspravi pred Apelacionim sudom ne razlikuju se suštinski od aranžmana neophodnih za lično prisustvo bilo kog zatvorenika u preliminarnoj sudskoj istrazi ili u sudskom procesu.

¹Paragrafi 38. i 54. presude

² Paragraf 106. presude.

³ Paragraf 107. presude.

⁴ Ibid.

⁵ Paragraf 39. presude.